Ушбу сонда:
2 *Алҳазар!* БУРЧГА ХИЁНАТ
3 ДЕМОКРАТИК ҲУҚУҚИЙ ДАВЛАТ САРИ
4 ШАНБА – ДАМ ОЛИШ САҲИФАСИ

ИНСОНГА НАФ КЕЛТИРИШ ОЛИЙ БАХТ

ISHONCH

ГАЗЕТА 1991 ЙИЛ 21 МАРТДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ

2003 йил 22 ноябр, шанба № 182 (1607)

СЕШАНБА, ЧОРШАНБА, ЖУМА ВА ШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қ А Р О Р И

РАМАЗОН ҲАЙИТИНИ НИШОНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Рўза ҳайити» муносабати билан 1991 йил 11 апрелдаги 193-сон Фармони ижроси юзасидан Вазирлар Маҳкамаси қ а р о р қ и л а д и:

1. 2003 йилда Рамазон ҳайитининг биринчи куни 25 ноябрга тўғри келиши ҳақида Ўзбекистон мусулмонлари идораси мурожаатини эътиборга олиб, 2003 йил 25 ноябрь дам олиш куни деб белгилансин ва мамлакатимизда байрам сифатида кенг нишонлансин.

2. Мутасадди идора ва жамоат ташкилотлари Рамазон ҳайити байрами жойларда муносиб тарзда ўтиши учун тегишли тадбирларни амалга оширсинлар.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси **И.КАРИМОВ**

Тошкент шаҳри,
2003 йил 18 ноябр

ОҚСАРОЙДА ҚАБУЛ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 21 ноябр куни Оқсаройда Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти (ЕХҲТ) амалдаги раисининг Марказий Осиё бўйича шахсий вакили Мартти Ахтисаарини қабул қилди.

- Сиздек таниқли давлат, сиёсат ва жамоат арбоби билан учрашув, нафақат Ўзбекистон-ЕХҲТ муносабатлари, балки унинг доирасидан чиқадиган кўплаб долзарб масалаларни муҳокама этиш учун қулай имкониятдир, - деди Ислом Каримов.

М.Ахтисаари Финляндия президенти сифатида ҳамда БМТ тизимида юқори лавозимларида фаолият кўрсатган. 2003 йил мартидан ЕХҲТ раисининг минтақамиз бўйича шахсий вакили вазифасини бажармоқда.

Таъкидламоқ жоизки, Ўзбекистон 1992 йилнинг январида мазкур ташкилотга аъзо бўлган дастлабки вақтлар ЕХҲТ билан ҳамкорлик доираси бирмунча тор эди. 1995 йили Тошкентда очилган Марказий Осиё мамлакатлари билан алоқалар бўйича бюронинг фаолиятида эса ЕХҲТнинг уч мезонидан фақат биттасига - инсон ҳуқуқлари масаласига эътибор қаратиб келинди. Ўзбекистон эса ўзаро ҳамкорликда ҳарбий-сиёсий, иқтисодий ва инсоний мезонларнинг барчаси қамраб олиниши керак, деган нуқтаи назаридан оғишмади, бир неча бор ташкилотнинг ўзи ва аъзо давлатлар эътиборини ЕХҲТ минтақаси ташқарисидан, хусусан, Афғонистондан чиқиши мумкин бўлган таҳдид ва хавф-хатарларга қаратди. 1999 йилги Истанбул саммитида эса Ислом Каримов Халқаро аксилтеррор маркази тузиш ташаббусини илгари сурди.

ЕХҲТнинг Марказий Осиёдаги жараёнларга ёндашувига 11 сентябр воқеалари катта ўзгаришлар киритди. Халқаро ҳамжамият, жумладан, ЕХҲТ олдида Ўзбекистоннинг огоҳлантиришлари нечоғли жиддий ва асосли эканлиги аянчли тарзда аён бўлди. ЕХҲТ Ташқи ишлар вазирлари кенгашининг 2001 йил Бухарест, 2002 йил Портода бўлган учрашувлари ва бошқа анжуманларда бу ҳақиқат эътироф этилди.

Ҳозирги вақтда ЕХҲТ фаолиятида асосий диққат-эътибор чегаралар хавфсизлигини таъминлаш, ноқонуний қурол-яроғ ва одам савдоси, террорчиликни молиялаштириш каби муаммоларга қаратилмоқда. Ташкилот, шунингдек, ҳуқуқ-тартибот соҳасига оид қонунларни замон талабларига мослаштириш каби масалаларда минтақа мамлакатлари билан ҳамкорлик қилиб келмоқда.

2003 йил ЕХҲТнинг Тошкентдаги ваколатхонаси томонидан енгил ва ўқотар қуроллар бўйича ҳамда Афғонистон божхона хизмати ходимлари иштирокида Ҳайратон-Термиз назорат ўтиш пунктида чегара ва божхона хизмати вакиллари учун ўқув семинарлари ва бошқа қатор тадбирлар ўтказилди.

2002 йилда ЕХҲТ иқтисодий мувофиқлаштирувчисининг идораси томонидан ташкилотнинг Марказий Осиёдаги иқтисодий ва экологик мезонларни мустаҳкамлашга оид дастури ишлаб чиқилди. Мазкур ҳужжат минтақадаги иқтисодий соҳага оид ЕХҲТ фаолиятининг асосий йўналишларини белгилаб берди. Ушбу ҳужжат доирасида Ўзбекистонда кичик ва ўрта тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш, қишлоқ жойлардаги ёшларнинг бизнес бўйича билим ва малакасини ошириш, шунингдек, «Маҳалла ва атроф муҳит ҳимояси» лойиҳалари амалга оширилди.

Оқсаройдаги учрашувда Ўзбекистон-ЕХҲТ ҳамкорлигини янада ривожлантириш масалалари ҳамда томонларни қизиқтирган долзарб халқаро ва минтақавий муаммолар юзасидан фикр алмашилди.

(ЎзА)

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлигининг 2003 йил 20 ноябр куни Истанбул шаҳрида (Туркия) содир этилган террорчилик ҳаракати муносабати билан

БАЁНОТИ

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги Ўзбекистон ҳукумати номидан кўплаб одамларнинг қурбон бўлишига олиб келган Истанбулдаги янги террорчилик ҳаракатларини қаттиқ қоралайди.

Ўзбекистон халқи ҳам бутун маърифатпарвар инсоният қатори бегуноҳ одамларга қаратилган, ҳеч қандай ғоя ва мақсад билан оқлаб бўлмайдиган бу ваҳшиёна ва мудҳиш тажовуздан қаттиқ дарғазаб бўлди. Бу мислсиз жиноятлар барча мусулмонлар учун муқаддас саналган қутлуғ Рамазон ойида содир этилгани янада даҳшатлидир.

Истанбулдаги фожеа бутун жаҳон ҳамжамиятининг халқаро террорчилик ва экстремизмга қарши курашдаги саъй-ҳаракатларини бирлаштириш ва мустаҳкамлаш, бу иллатларнинг ҳар қандай кўринишига қарши муросасиз курашиш зарурлигини яна бир бор тасдиқлайди.

Ўзбекистон ҳукумати ва халқи террорчилик ҳаракати оқибатида ҳалок бўлганлар ва жабр чекканларнинг оила аъзолари ҳамда яқинларига чуқур ва самимий ҳамдардлик изҳор этади.

Тошкент шаҳри,
2003 йил 21 ноябр

«РЕПОРТЕР» ГРАНТ ОЛДИ

Журналистларни қайта тайёрлаш халқаро жамоатчилик марказининг «Репортер» вилоятлараро мунозара клубининг «Ўқув телерадио марказини ташкил этиш ва матбуот анжуманларини ўтказиш» лойиҳаси Ўзбекистон очиқ жамияти институти кўмак жамғармасининг 28 минг долларлик грантини қўлга киритди.

Клуб раҳбари Обид Шабоновнинг айтишича, лойиҳа бир йилга мўлжалланган. Дастлабки тўрт ой давомида Бухоро ва Навоий вилоятлари журналистлари орасидан саралаб олинган 20 нафар вакил учун ўқув машғулотлари ўтказилади. Машғулотларни чет эллик ва мамлакатимиздаги таниқли журналистлар олиб боради.

Ислоҳот инсон учун

Туман меҳнат, аҳолини иш билан таъминлаш ва ижтимоий ҳимоя қилиш бўлими Ўзбекистон Республикасининг «Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида»ги қонунига ва туманнинг «Аҳолини иш билан таъминлаш» ҳудудий дастурига асосан фаолият кўрсатмоқда.

ТОҒОЛДИ ҲУДУДЛАРДА

оилавий тадбиркорлик

Жорий йилнинг 9 ойи мобайнида 1599 нафар фуқаро иш сўраб мурожаат қилди. Улардан 1248 нафари тумандаги корхона, ташкилот ва хўжаликларга ишга жойлаштирилди. 503 нафари эса ижтимоий ҳимояга олиниб, ишсизлик мақоми берилди. Ишсиз 503 нафар фуқародан 196 нафарига «Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида»ги қонунга асосан ишсизлик нафақаси тайинланди. 45 нафари эса касбга тайёрлаш ва қайта ўқитишга йўналтирилди. 245 нафар фуқаро жамоат ишларига жалб этилди. 17 нафар фуқаро муддатидан олдин пенсияга чиқарилди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Амнистия тўғрисида»ги Фармонига кўра 12 нафар маҳкум жазони ўташ муассасасидан озод этилди. Улардан 2 нафари пенсия ёшида, 10 нафари ишга жойлаштирилди. Бундан ташқари, 240 та деҳқон ва 361 та фермер хўжалиги ташкил этилиб, 2399 та янги иш ўрни яратилди.

Туманда оилавий тадбиркорлик кенг қулоч ёймоқда. Улар чорвачилик, қишлоқ хўжалигининг бошқа турлари билан жумладан, иссиқхоналарда маҳсулот етиштириш, халқ ҳунармандчилик маҳсулотларини ишлаб чиқариш билан шуғулланаяпти. Улардан 13 та оилавий тадбиркор банк маблағи, бандлик жамғармаси ҳисобидан кредит олган. Вилоят ҳокимининг фармойишига асосан тоғ, тоғолди ва лалмикор ҳудудларда аҳолининг турмуш даражасини яхшилаш ва бандликни таъминлаш учун юридик мақомга эга бўлган деҳқон хўжаликларини ташкил этиш кўзда тутилган эди, шунга асосан ташкил этилган 240 та деҳқон хўжаликларидан 19 тасига 13040 минг сўм миқдорида кредит берилди. Кредит олган деҳқон хўжаликларининг барчаси чорвачилик билан шуғулланмоқда. Ташкил этилган 240 та деҳқон хўжаликлари ҳисобидан 720 та янги иш ўрни яратилди.

Ўтган 9 ой мобайнида туман ҳокимининг қарорига асосан тез-тез меҳнат бозори ярмаркалари ўтказилмоқда. Шунинг билан бирга ўтказилган меҳнат бозорида 476 та бўш иш ўринлари (вакант) ташкил этилди. Унда 893 нафар фуқаро қатнашди. Уларнинг аксарияти ишга жойлаштирилди.

Ўрол БЕРДИЕВ,
Қамаши туман меҳнат бўлими бошлиғи

ИХТИСОСЛАШТИРИЛГАН КЎРГАЗМА

«Ўзэкспомарказ»да Ўзбекистон Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси томонидан «Заковат» тадбиркорларни ахборот билан қўллаб-қувватлаш ижтимоий жамғармаси ҳамкорлигида ташкил этилган «INFO-BIZNES 2003» биринчи ихтисослаштирилган кўргазма ўтказилди.

Кўргазма Кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришни рағбатлантириш бўйича республика мувофиқлаштирувчи кенгаши қарорига асосан ўтказилди. Унинг мақсади - ишбилармон кишиларга бизнес-фаолиятни ривожлантиришда ахборотнинг катта имкониятларга эгалигини кўрсатиш, ахборот бозорида ишлаётган юқори малакали шериклар билан алоқалар ўрнатишга кўмаклашиш, уларнинг рақобатбардошлигини оширишдир.

Маълумки, кичик ва ўрта бизнесни қўллаб-қувватлаш мамлакатимизда давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бири саналади. Бугунги кунда республикада 260 мингдан ортиқ кичик ва ўрта корхоналар фаолият кўрсатмоқда. Уларнинг сони йилдан йилга кўпаймоқда. Жорий йилнинг 9 ойида Ўзбекистонда 3164 та кичик ва ўрта бизнес корхонаси ташкил этилди.

Республика кичик ва ўрта бизнеси ўз ривожида кўпгина қийинчиликларга дуч келмоқда. Ўз фаолияти ахборот таъминоти етарлича эмаслиги шулар жумласидан. Бугун ахборот менежментнинг зарур таркибий қисми ҳисобланади. Бизнес жараёнлар унга боғлиқ.

Кўргазмада мамлакатимизнинг ишбилармонлар учун ахборот тарқатадиган 50 дан ортиқ фирмаси, кичик ва ўрта бизнес учун ахборот лойиҳаларига ҳомийлик қилувчи халқаро ташкилотлар қатнашди. Улар орасида ахборот-ҳуқуқий маълумот базалари, бухгалтерия дастурлари, ахборот-реклама каталоглари, телефон рақамлари маълумотномалари ишлаб чиқарувчилар, банклар ва суғурта компаниялари бор.

Кўргазма давомида иштирокчилар ва меҳмонлар учун 2004 йил солиқ сиёсати, ташқи иқтисодий фаолиятнинг эркинлаштирилиши, бизнес-режалар тузиш, кредит олиш, янги режа-ҳисобларга ўтиш, текширилаётган хўжалик субъектининг ҳуқуқ ва мажбуриятларини амалга ошириш билан боғлиқ муаммоларга бағишланган бепул ахборот-маслаҳат семинарлари ўтказилди.

Донишманд Афлотун «Илмларнинг ичида инсонни комилликка етказадигани ҳуқуқ илмидир» деб таъкидлаган эди. Ҳуқуқ илмини ўрганиш эса Конституцияни ўрганишдан бошланади. Негаки, Конституция ва Қонунлар устувор бўлган жойдагина ривожланиш, тараққиёт бўлиб, инсонлар рисоладагидек ҳаёт кечирадилар. Конституция ва қонунларга амал қилиш ҳам ўз навбатида уларни ўрганишдан бошланади. Фуқаролар Асосий Қонунимизнинг ҳар бир бандини чуқур англаб етганлардагина унга амал қиладилар.

БУЮК ҲАЁТ ҚОМУСИ

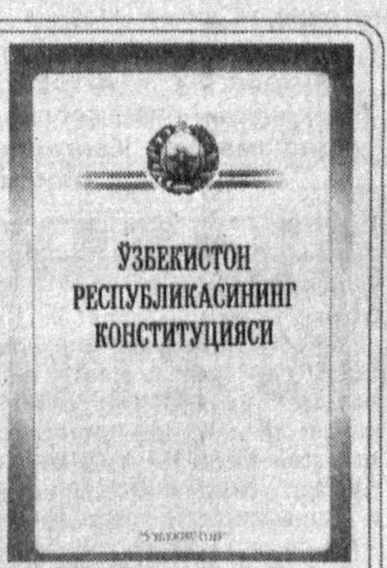

Президентимизнинг 2001 йил 4 январдаги «Ўзбекистон Республикаси Конституциясини ўрганишни ташкил этиш тўғрисида»ги Фармойиши Бош Қомусимизнинг жамиятдаги ўрни ва аҳамиятини, мазмун-моҳиятини англаб етиш ва меҳнаткашларнинг ҳуқуқий онги ва тафаккурини ўстиришда асосий омил бўлиб хизмат қилмоқда. Негаки, бу муҳим ҳужжатнинг мазмун-моҳиятини чуқур англаш баробарида ҳар бир одам ўз ҳуқуқ ва бурчлари нималардан иборат эканлигини тўла тушуниб етади. Демократик давлат барпо этилаётган мамлакатимизда эса Конституция ва Қонунларнинг устуворлиги сўзсиз тан олинади. Давлат, унинг органлари, мансабдор шахслар, жамоат бирлашмалари, фуқаролар Конституция ва амалдаги қонунларга мувофиқ иш кўрадилар. Бу қоида Бош Қомусимизнинг 15-моддасида мустаҳкамлаб қўйилган.

Мустақиллик даврида аҳолининг ижтимоий-иқтисодий ва ҳуқуқий манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган қатор имтиёз ва кафолатлар тизими барпо этилди. Уни такомиллаштириш ниятида республикамизда инсон ҳуқуқлари ва эркинликларига тааллуқли 60 дан ортиқ муҳим ҳужжатлар қабул қилинди. Парламентимизда 300 дан ортиқ қонун ҳужжатлари қабул қилинди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг бевосита ижтимоий ҳимояга тааллуқли 50 га яқин Фармонлари кучга кирди. Шу билан бирга меҳнат муносабатларини шартнома асосида тартибга солиш борасида ҳам қатор ишлар амалга оширилди. «Касаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг кафолатлари тўғрисида» ҳамда «Меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги қонунлар қабул қилинди. Фуқаролик Кодекси, Меҳнат Кодекси амалиётга жорий этилди. Албатта қонунлар қабул қилиш, чора-тадбирлар белгилаш билангина иш битмайди. Ҳамма гап уларни тўлиқ амалга ошириш, ҳаётга татбиқ этишдадир. Шунинг учун инсон манфаатлари йўлида қабул қилинаётган қонунлар ва қарорларнинг амалга оширилиши барча давлат органлари, жамоат бирлашмалари, фуқароларнинг ўз ўзини бошқариш органлари, мансабдор шахслар, қўйингки, барча фуқароларимиз фаолиятининг дастурламали бўлиши лозим.

(Давоми 2-бетда)

САМАРАДОРЛИК ЙЎЛИ

Тойлоқ тумани иқтисодий жиҳатдан юксалиб бораётган туманлардан. Бу ердаги «Боғизағон шароб заводи»да тайёрланаётган маҳсулотларни нафақат мамлакатимизда, балки хорижда ҳам яхши билишади.

- Бу йил баҳор ноқулай келгани боис, туманимизда узум яхши бўлмади, - дейди корхона таҳлилхонаси бошлиғи Қаҳрамон Соибов. - Шунинг учун қатор ширкат ва фермер хўжаликлари биз билан тузган шартнома шартларини бажара олмади. Шунга қарамай, мавсумда 700 тонна узум қабул қилиб, 50 минг декалитр вино тайёрладик.

Корхона ўз имкониятларидан келиб чиқиб, самарадорликнинг янгича йўлларини қидирмоқда. Яқинда яхна ичимликлар ишлаб чиқариш йўлга қўйилади. Хомашё тақчиллигининг олдини олиш борасида ҳам қатор ишлар амалга оширилмоқда. Жумладан, тумандаги 163 гектар токзор ижарага олинди.

(ЎзА)

Нукус кўчалари серқатнов. Енгил автомашиналар ва автобусларнинг кети узилмайди. Ҳозиргина Маҳмуд Нажмиддинов «Дамас» машинасига олти кишини олиб Манғит шаҳри томон жўнаб кетди. Фарҳод Матқурбонов бошқарувидаги «ПАЗ-672» русумли автобус ҳам куну тун Нукус-Манғит йўналиши бўйлаб қатнаяпти.

«ТУНГИ РЕЙС»

Манғит томонга шошилаётганлар беҳисоб. Шу боисдан Музаффар Ҳожимуродов ҳам бугун автобусини ўша томонларга бурди.

Ҳайдовчиларнинг мушугини биров пишт демайди. Қайси томонга одам кўп бўлса, ўша томонга қараб кетаверишади. Йўқ, пуллик хизматда ҳам тартиб бўлиши керак. Солиқ тизими ходимлари ўтказган текширувда ҳайдовчилар пуллик хизмат кўрсатишга рухсат берувчи пакетга ҳам, йўловчи ташишга рухсат берувчи лицензияга ҳам эга эмасликлари маълум бўлди. Бир кунлик текширув давомида 12 нафар ҳуқуқбузар киракаш қўлга тушди.

Кўпгина машиналарнинг юкхонаси ноқонуний товар – моддий бойликларга тўла эди. Манғитлик Ильдар Ражапов «Жигули» машинаси юкхонасидаги 585 литр бензинни устама нархларда пуллаш учун Беруний шаҳрига олиб кетаётган экан. У билан изма-из келаётган тўрткўллик Ахмат Исматовнинг машинаси юкхонасидан ҳам 790 литр бензин чиқди. Солиқчиларнинг ҳушёрлиги билан бензинфурушлар сафари шу ерда қариди.

Нукуслик опа-сингил тижоратчилар Феруза ва Венера Ешниёзовалар ёллаган киракаш машина ҳам ўша куни тунда ўтказилган рейд давомида ушланди. «ПАЗ» автобуси ҳайдовчиси Розем Авезов каттагина пул ҳисобига Ферузанинг 630,7 минг сўмлик духобасини ва Ворениннг 33091,1 минг сўмлик гиламларини Нукусга элтиб боришга келишган экан.

Автобусда келаётган бошқа йўловчилар ҳам бежизга тунни танлашмаган. Амударё тумани «Дўстлик» жамоа хўжалигида истиқомат қилувчи Эркиной Эшонова Хитойда ишлаб чиқарилган 689 минг сўмлик духобани автобусга босган экан. Манғитлик Муқаддас Сапарбоева сумкаларга жойлаган чет эл кийим-кечаклари эса 300 минг сўмликдан кам эмасди. Унинг ҳамшаҳари Тамара Колбаева ҳам Хитойнинг ўтмас матоҳларини олиб келаётган эди. Лекин уларнинг бирортаси ҳам ҳужжатли эмасди. Ноқонуний товар-моддий бойликлар дарҳол ҳужжатлаштирилиб, қонуний чора кўриш учун тегишли идораларга юборилди. Чунки сохта тижоратчиларнинг ҳам, ҳуқуқбузар ҳайдовчининг ҳам хатти-ҳаракатлари Вазирлар Маҳкамасининг «Жисмоний шахслар томонидан Ўзбекистон Республикаси ҳудудига товарлар олиб келинишини тартибга солиш тўғрисида»ги 154-сонли қарори талабларига мутлақо зид эди. Қарорда жисмоний шахслар томонидан олиб келинган товарларни сотиш шу товарларнинг республикамиз ҳудудига олиб кирилганлигини ва божхона тўловлари тўланганлигини тасдиқловчи ҳужжатлари бўлган тақдирдагина амалга оширилиши аниқ-равшан белгилаб қўйилган.

Республика Ички ишлар вазирлиги, Давлат солиқ қўмитаси, Автомобил ва дарё транспорти агентлигининг юк ва йўловчи ташувчи транспорт воситалари фаолиятини тартибга солишга қаратилган қўшма буйруқлари қабул қилингандан сўнг бу йўналишда вилоятлар бўйлаб ўтказилаётган қисқа муддатли текширув ва рейдлар олиб бориляпти.

Қонун барчага баробар

Солиқ хизмати ходимлари иштирокида республика бўйича ўтган ойларда 2998 та рейд ўтказилиб, 4928 та автотранспорт воситаси тезкор текширилди. 2146 ҳолатда давлат рўйхатидан ўтмай, 2484 ҳолатда эса лицензиясиз тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланаётган жисмоний шахслар аниқланди.

Сирли юкларни у манзилдан бу манзилга яширинча ташиётган ҳайдовчилар ҳам, сохта тижоратчилар ҳам назоратдан қочиб қутилолмайдилар. Топган-тутганим ўзимга ва бола-чақамга буюрсин деган тадбиркору тижоратчи тўғри яшаб, тўғри меҳнат қилишни ўзига шиор қилиб олиши керак. Акс ҳолда юқорида номлари тилга олинган сохта тадбиркорлар каби аттанг деб қолаверадилар.

Ўтказилаётган рейдлар давомида бошқа хил ҳуқуқбузарликлар ҳам ошкор бўлмоқда. Тошкент вилояти Қуйи Чирчиқ туман давлат солиқ инспекцияси ходимлари ўтказган навбатдаги рейдда бир йўла иккита яширин цех фаолиятига чек қўйилди. Цехларнинг бирини «Ўзбекистон» тажриба хўжалигида истиқомат қилувчи олий маълумотли мутахассис Эмма Ли ўз хонадонида ташкил этган эди. Қўлбола цехда сентябр ойидан буён маккажўхори қаламчалари тайёрлаб келинаётган экан. Ўтган ойларда 300 та салафан халталарда салкам 80 минг сўмлик қаламча тайёрлаб сотилибди. Рейд ўтказилган куни ҳам сотиш учун 750 та салафан халтага маккажўхори қаламчалари жойлаб қўйилган эди. Ҳаммаси далилий ашё сифатида олинди.

Ҳайрон қоласан киши. Наҳотки, оқ-қорани таниган олий маълумотли мутахассис Эмма Ли тадбиркор сифатида рўйхатдан ўтмай туриб, яширин тарзда маҳсулот ишлаб чиқариш қонунга зид эканлигини билмаган бўлса. Ҳамма иш қонуний бўлганида унинг йўлини биров тўсмас эди.

Улуғбек номли ширкат хўжалигида истиқомат қилувчи Нурилла Асадов ҳам яширин ёғ цехи очиб тезроқ бойишни кўзлаган экан. Лекин омади юришмади. Солиқ хизмати ходимлари ўтказган текширув давомида ғамлаб қўйган 21 қоп чигитдан ҳам, қўлбола мойжувозидан ҳам айрилди.

Жасур НОСИРОВ,
Давлат солиқ қўмитаси Матбуот хизмати бош мутахассиси

(Боши 1-бетда)

Конституциямизнинг X бобида инсон ҳуқуқлари ва эркинликларининг кафолатлари белгилаб қўйилган бўлса, XIII боб 59-моддасида эса «Касаба уюшмалари ходимларнинг ижтимоий-иқтисодий ҳуқуқларини ва манфаатларини ифода этадилар ва ҳимоя қиладилар» деб эътироф этилган.

Касаба уюшмалари муассаса, ташкилот, маъмуриятлар томонидан меҳнат қонунчилигига риоя қилинишини, меҳнат муҳофазаси қонунларига амал қилинишини назорат қилади. доирасида меҳнаткашлар учун манфаатли тадбирларни амалга оширмоқда. Бундай ҳамкорлик натижасида ижтимоий ривожланиш, аҳолининг турли табақаларига манзилли ёрдам кўрсатиш, меҳнат шароити ва муҳофазаси каби масалаларга оид кўплаб муаммолар ҳал этилмоқда. Сўнгги беш йилда жамоа келишувлари ва шартномаларни тузишга бўлган ёндошув тубдан ўзгарди. Агар 90-йилнинг бошларида жамоа шартномалари хўжалик ҳисобидаги корхона, ташкилот ва муассасаларда амал қилган бўлса, зандлари эса ёз мавсумида соғломлаштириш оромгоҳларида дам олдирилди. Ана шу мақсадлар учун ижтимоий суғурта маблағларидан 1073,6 миллион сўм сарфланди.

Пахта мавсумини уюштиришда ҳам касаба уюшмалари алоҳида ўрнак кўрсатдилар. Теримчиларнинг аксарияти касаба уюшма аъзолари эканлигини ҳисобга олган ҳолда пахтакор ва ҳашарчи теримчиларга намунали меҳнат шароити яратиб берилди. Шунингдек, илғорлар рағбатлантирилиб, моддий ва

БУЮК ҲАЁТ ҚОМУСИ

Баъзи ҳолларда касаба уюшмалари томонидан меҳнаткашларнинг ёки бутун бир жамоанинг қонуний ҳақ-ҳуқуқлари ҳимоя қилиниб, маъмурият билан улар ўртасидаги келишмовчиликлар адолатли ҳал этилади. Агар рақамларга мурожаат қиладиган бўлсак, 2003 йилдан вилоят касаба уюшма Кенгаши аралашуви билан ноқонуний ишдан бўшатилган 4 та ходим ўз вазифасига тикланди, ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодисалар оқибатида жабрланган ва касб касаллигига учраган 10 нафардан ортиқ ишчига етказилган зарар ундириб берилди.

Касаба уюшмалари оммавий ташкилот сифатида жамоат ташкилотлари ўртасида нуфузли ўрин тутади. Айни кунда вилоятимизда 600 мингга яқин меҳнаткашлар касаба уюшмаларига бирлашган бўлиб, улар ишлаб чиқаришда банд аҳолининг 80 фоизини ташкил этади. Шунингдек, касаба уюшмалари кенг тарқалган ташкилий тузилма сифатида 11 та тармоқ касаба уюшмаларини ўз тасарруфига бирлаштирган 6 мингдан зиёд бошланғич ташкилот фаолият кўрсатмоқда.

Ижтимоий шерикчилик шарофати билан вилоятимиздаги барча тармоқ, минтақа ва корхоналарда меҳнат шароитлари ҳамда муҳофазаси, меҳнатга ҳақ тўлаш, бандликни таъминлаш, имтиёз ва кафолатлар бериш, соғломлаштириш, ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш каби масалалар жамоа келишувлари ва шартномаларда ўз аксини топмоқда. Жумладан, касаба уюшмалари вилоят Кенгаши вилоят ҳокимлиги, товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси билан ҳудудий келишуви янги Меҳнат Кодекси жорий этилгандан кейин унинг нуфузи ошди. Чунки амалдаги қонунлар бу борада фақат энг кам миқдордаги ижтимоий зарурият даражасини белгилаб берди. Агар 1998 йилда жамоа шартномалари 2749 тани ташкил этган бўлса, жорий йилга келиб 5 мингтага кўпайди.

Президентимиз ташаббуси билан айнан Конституция куни муносабати билан ўтказиладиган анжуманда келаётган йилни бирор ном билан аталиши анъанага айланиб бормоқда. Вилоят касаба уюшмалари ҳам бу борадаги эзгу ишлар асосида ўз дастурларини яратиб, уни амалда қўлламоқда. Ана шу муҳим ҳужжатда касаба уюшма аъзолари, уларнинг оиласи, фарзандлари манфаатлари ҳимоя қилиниб, уларнинг саломатлиги, дам олиши ҳақида алоҳида ғамхўрлик кўрсатилмоқда. Шу билан биргаликда меҳнаткашлар манфаатини кўзловчи мингдан ортиқ тадбирлар амалга оширилди. Айниқса, «Аёллар йили», «Соғлом авлод учун», «Оналар ва болалар йили», «Қарияларни қадрлаш йили»да меҳнаткашларга унумли меҳнат шароитларини яратиш, маданий-маърифий, спорт-соғломлаштириш ишларини олиб бориш, меҳнат таътилларига қўшимча кунлар жорий этиш, имтиёзли йўлланмалар ажратиш, ёлғиз аёлларга ва фахрийларга моддий ёрдам уюштириш борасида корхона-ташкилотлар маъмурияти билан ҳамкорликда мунтазам иш олиб борилди.

Жорий йилнинг 9 ойида вилоятимиз меҳнаткашларидан 2902 нафари санаторийларда, 7100 нафари санаторий-профилакторийларда, 1656 нафари дам олиш уйларида ўз соғлиқларини тикладилар. Касаба уюшма аъзоларининг 23 мингга яқин фармаънавий жиҳатдан қўллаб-қувватланди. Вилоят касаба уюшма Кенгаши томонидан йиғим-теримда алоҳида ўрнак кўрсатган теримчилар ва кам таъминланган оилаларга 3 миллион сўмлик моддий ёрдам уюштирилди.

Президентимизнинг «Савоб ишни ҳар ким, ҳар куни қилиши керак» деган даъвати вилоят касаба уюшма Кенгаши ва унга аъзо ташкилотлар учун дастурилама́л вазифасини ўтамоқда. Қутлуғ Рамазон ҳайити, Ногиронлар куни ва Конституциямизнинг 11 йиллиги муносабати билан қатор савобли ишлар амалга оширилмоқда. Ангрендаги 34-сонли етим ва қаровчисиз қолган болалар мактаб-интернати, 73-умуртқа поғонаси касал болалар мактаб-интернати, Пскент туманидаги 79-ёрдамчи мактаб-интернати, Бўка туманидаги 15-«Меҳрибонлик уйи», Қибрай туманидаги 77-мактаб-интернати, Чирчиқ шаҳар 14-«Меҳрибонлик уйи» тарбияланувчиларига 3 миллион 532 минг сўмлик иссиқ кийим-кечаклар ва оёқ кийимлари саховат ёрдами сифатида инъом этилди.

Қадимий алломалар қонунлар халқнинг таянчи, уни муҳофаза этувчи қўрғондир, деган эканлар. Ҳақиқатан ҳам қонун ҳар бир фуқаро учун қалқон. Қонун асосида иш юритиш ва унга амал қилиш саъй-ҳаракатлари буюк келажагимизга хизмат қилади. Шунинг учун ҳам ҳар биримиз Конституциямизда эътироф этилган ҳуқуқ ва бурчларимизни тўла амалга оширайлик.

Муҳайё ТЎЛАГАНОВА,
Тошкент вилояти касаба уюшмалари Кенгаши раиси

Излаган имкон топар

АСАЛ БЎЛСА КАСАЛ БЎЛМАЙДИ

Улуғ табиб Ибн Синонинг «Тиб қонунлари» китобида шундай сўзларни ўқиймиз: асал чиркин яраларни тозалайди. Кўз нурини оширади. Меъдага қувват беради. Иштаҳа очиб, ични мулойим қилади...

Дарҳақиқат, асал жуда кўп дардга даводир. Асал турган уйда касал бўлмайди, деган ҳикмат бежизга халқ орасида юрмайди. Унинг нақадар аҳамиятга молик табиий неъмат эканлиги эътирофи сифатида ҳукуматимиз томонидан қабул қилинган «Асаларичиликни ривожлантириш тўғрисида»ги қарор соҳани янада ривожлантириш ва уни ислоҳ қилишга туртки бўлди. Бу борада, хусусан, Сариосиё туманида бир қанча хайрли ишлар амалга оширилди. Сабаби туман ҳудудининг асосий қисми тоғлардан иборат. Ҳисор ва Боботоғ этакларию, кенг адирлар асаларичилик учун ниҳоятда қулай ҳисобланади.

Инсон ўз дунёсини ўзи яратади. Ёниб яшаганни эса эл танийди, бошига кўтариб ардоқлайди.

Фарҳод Соҳибов ана шундай инсонлардан. Уни асалчиликнинг пири дейишади. Фарҳод ака бундан икки йил аввал Малика Ашурова номли асалчилик хўжалигига раис бўлиб сайланганида, хўжаликда ишлар анча орқага кетган эди.

– Ҳамжиҳатликда гап кўп экан, – дейди раис биз билан суҳбатда. – Хўжаликка келганимда қоғозда 600 дан ошиқ асалари оиласи бору, лекин амалда улар элликдан ошмас эди. Очиғи, икки йил қаттиқ тер тўкишга тўғри келди. Мана бугун 600 яшикдан ошиқ асаларига эгамиз. Хўжалигимиз шу йилнинг мартидан вилоят ҳокимининг қарори билан фермер хўжалигига айлантирилди. Асалари оилалари 15 нафар асалчиларимизга бўлиб берилди. Натижа ёмон эмас, ўтган йилга нисбатан 4 тонна кўп асал олдик. Даромадимиз ҳам шунга яраша бўлди...

Эътироф этиш лозим, хўжаликда бугунги кунда ҳаёт қайнайди. Даромад эвазига оҳак ва алибастр цехлари фойдаланишга топширилиб, бешта янги иш ўрни очилди. Бундан ташқари, турли байрамлар арафасида тумандаги 20 дан зиёд кам таъминланган оилалар ва якка-ёлғизлар асал билан сийланди. Айни кунларда фермер хўжалиги яхши бир ниятни амалга ошириш тадоригида – бу ерда асални бежирим идишларда четга экспорт қилишга ҳозирлик кўриляпти.

Тўлқин ЖАЛИЛОВ,
«Ишонч» мухбири

«Пахта банк»нинг Ёзёвон туман бўлими 1200 нафар мижозга хизмат кўрсатади. Шундан 615 таси пахта ва ғалла етиштирувчи фермер хўжаликларидир. Банкнинг мижозлари асосан фермерлар бўлгани учун жойларда 6 та мини-банк фаолият кўрсатмоқда.

Ҳозирги кунгача пахта теримида қатнашаётган теримчиларга олтита беш кунликка 268 миллион сўм ажратилиб, шундан 14 миллион 500 минг сўми қуритиш ва хирмон ишлари учун тарқатилмоқда.

Суратда: «Пахта банк»нинг Ёзёвон туман бўлими мутахассиси Наргиза Саидхонова.

М.ҚОДИРОВ
(ЎзА) олган сурат

Корхонада маънавий-психологик муҳит

ИШЧИ КАЙФИЯТИ

муваффақиятни таъминловчи муҳим омил

Ҳар куни ўзимга таниш, файзли йўлдан қадрдон корхонамиз томон борарканман, ишчи-хизматчиларга зимдан кўз югуртираман. Аксариятининг кайфияти юқори, иштиёқ ила яшаётганлигини ҳис қиламан. Масъулиятли участкаларда фаолият юритаётган, энг керакли маҳсулот ишлаб чиқараётган кишилар ҳақида ғамхўрлик қилиш, манфаатларини қаттиқ туриб ёқлаш бурчим эканлигини теран ҳис этаман.

Корхонамизда ишлашни хоҳловчилар кўп. Соғлом муҳит, яхши маош ва энг муҳими, кишилар ўртасидаги ҳамкору ҳамжиҳатлик жойида эканлигини кўпчилик билади. Касаба уюшма етакчиси сифатида бир вақтлар турли сабабларга кўра бошқа жамоаларга ўтиб ишлаётган қўлигул ишчилар, мутахассислар яна сафимизга қайтганликларидан бағоят хурсандман. Қурилиш учун энг керакли маҳсулот - цемент ишлаб чиқариш мураккаб жараён. Ҳар бир ишловчи ўз хизмат бурчини аъло даражада бажариши, меҳнат интизомига қатъий риоя қилиши тақозо этилади. Узлуксиз жараён бир маромда давом этиши, сифатли маҳсулот олиш, иқтисодий кўрсаткичларни юксалтириб бориш учун фидойилик, ташаббускорлик зарур. Тажрибадан биламизки, агар ишловчилардан бирортасининг кайфияти жойида бўлмаса, ҳамкасбларига унинг албатта таъсири бўлади. Шу боис корхона маъмурияти, касаба уюшма қўмитаси ижтимоий-иқтисодий масалалар юзасидан белгиланган тадбирларни изчил амалга оширишга алоҳида эътибор қаратган. Ахир тўрт сменали гигант корхонанинг ўзига хос муаммолари, ташвишлари бор.

Белгиланган тадбирларга кўра ишчи-хизматчилар бепул махсус кийим-бош ва бошқа жиҳозлар билан таъминланган. Корхонанинг ҳақиқий эгалари бўлмиш тажрибали ишчилар, рационализаторларимиз ёшларни оталиққа олишган. Шу ўринда моҳир ишчи Исмоил Ҳақбердиев ҳақида алоҳида тўхталсам. Ўзига ва бошқаларга бирдек талабчан, қатор касбларни пухта эгаллаган бу фидойи инсон мураббийчилик ҳаракатини авж олдириб, кўплаб лаёқатли шогирдлар тайёрлади. Вақти-вақти билан меҳнат унумдорлигини ошириш, иш шароитини яхшилаш, ёш ишчиларни рағбатлантириш юзасидан қимматли таклифларни илгари суради. Лозим бўлганида ўзи вақт билан ҳисоблашмай ишлайди. Адолатни юзага чиқариш учун раҳбару мутахассислар билан талашиб тортишишдан чўчимайди.

Рашид Турдиев, Ҳикматулло Жўраев каби цех бошлиқлари корхонамиз юраги ҳисобланади. Йиғилишларимиздан бирида бу икки мутахассис ёш ишчи оилалари, уларнинг яшаш шароитидан хабардор бўлиш, уларга моддий ва маънавий кўмак бериш масаласини ўртага ташлашди. Кўплашиб ишга киришдик. Маъмурият ва касаба уюшма томонидан имконият даражасида маблағ ажратилди. Натижада қанчадан-қанча ишчиларнинг кўнгли олинди, уларда ўз корхонасига бўлган меҳр, касб-корга қизиқиш кучайди. Сўнгги ойларда ишлаб чиқариш натижалари янада яхшиланганлиги, хайрли ташаббуслар кенг қулоч ёйганлиги инсон омилига эътибор шарофатидандир.

Корхонада 2300 нафар ишчи-ходим меҳнат қилади. Мураккаб технологияни моҳирлик билан бошқараётган, тунги сменада ҳам юқори кўрсаткичга эришаётган кишиларга намунали маиший шароит яратиш зарур. Шу боис ишчилар ошхонасида тайёрланаётган неъматлар сифати касаба уюшма қўмитаси аъзолари томонидан доимий кузатиб борилади. Мева-сабзавот, сут, қатиқ албатта бўлиши керак. 36 та цех вакиллари белгиланган тартиб асосида бепул овқатлантирилади.

Корхона қошидаги санаторий-бизнинг фахримиз. Замонавий тиббий асбоб-ускуналар билан жиҳозланган масканда тажрибали шифокорлар фаолият юритишмоқда. Бу йил 700 нафар ишчи саломатлигини мустаҳкамлади. 70 нафардан ортиқ ходимга эса республикамизнинг энг яхши сиҳатгоҳларига йўлланма берилди. Бир вақтлар жамоамизда меҳнат қилиб, эндиликда қарилик гаштини сураётган табаррук инсонлар ҳолидан доимий равишда хабар олиб турамиз. Байрам тадбирлари улар иштирокисиз ўтмайди. Кўп миллатли кишилар ўртасидаги ҳамкору ҳамжиҳатлик, соғлом, ўзаро талабчанлик муҳити ютуқлар омили бўлмоқда.

В.ФАКЕЕВ,
Навоий «Қизилқумцемент» очиқ турдаги акционерлик жамияти касаба уюшма қўмитаси раиси

«КИШМИШ» МАҲСУЛОТИ

Самарқанд туманидаги «Кишмиш» очиқ акционерлик жамияти бундан бир неча йил муқаддам инқирозга юз тутган эди. Цехлар фаолияти тўхтаб қолиши боис ўнлаб ишчи ўринлари йўқолиб кетди. Корхонанинг қарзлари ҳам анчайин ошиб кетган, биргина солиқдан қарздорлик 40 миллион сўмни ташкил этар эди.

Инқироз исканжасидан қутилиш учун аввало жамиятни замонавий технологиялар билан жиҳозлаш, ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларнинг экспорт қилинишига эришиш мақсад қилиб қўйилди. Ушбу муаммоларни ижобий ҳал этиш учун 1 миллион 280 минг АҚШ долларига хориждан қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлашга мўлжалланган янги технологиялар харид қилинди. Биринчи навбатда цехларни жиҳозлашга киришилди. Италиядан келтирилган сокни тозалайдиган асбоб-ускуналар ўрнатилди. Ишлаб чиқариш қувватини янада ошириш ва янги ишчи ўринларини ташкил этиш мақсадида Германиядан ҳамда Югославиядан келтирилган қўшимча линиялар ишга туширилди.

Айни пайтда корхона ривожланиш йўлига ўтиб олди. Хомашёнинг узлуксизлигини таъминлаш мақсадида 120 дан ортиқ фермер, ширкат хўжаликлари билан шартномалар имзоланди. Олдиндан жамият томонидан бўнак пуллари тўлаб борилди. Бунинг натижасида қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етказиб берувчиларда ҳам ҳеч қандай муаммолар туғилмади. Аксинча, улар иш билан таъминланиб, меҳнатлари қадр топди. Корхона ҳам турли қарзлардан халос бўлиб, йилни анчайин фойда билан якунлашни ўз олдига мақсад қилиб қўйган.

– Ҳозирда корхонада 12 турдаги маҳсулотлар ишлаб чиқарилмоқда ва Қозоғистон, Россия давлатларига экспорт қилинмоқда, – дейди жамият директор ўринбосари Шуҳрат Исмоилов. – Келажакда имкониятларимизни янада кенгайтириш ҳамда ички бозоримизни сифатли, харидоргир маҳсулотлар билан таъминлашни режалаштирмоқдамиз.

Жамиятда 160 нафар ишчи-ходим 2 сменада меҳнат қилади. Мавсумда бажариладиган ишлар ҳажмига қараб улар сони 400 нафардан ҳам ошиши мумкин. Ўртача ойлик 40 минг сўмни ташкил этади. Меҳнаткашларнинг ишга келиб-кетишлари учун махсус автотранспорт воситаси ажратилган. Корхона ҳисобидан бепул тушлик, махсус кийим-бош бериб борилмоқда. Бундан ташқари, жамиятнинг 73 минг дона акциялари мавжуд бўлиб, ҳозирда пакетлар тўлиқ жойлаштирилган. Уларнинг маълум қисмини Американинг «Дионис-ИНК» компанияси сотиб олди. Ишчи-ходимлар эса бу йил акциялардан яхшигина дивидент олишни мўлжалламоқдалар.

Давур ЖОЗИЛОВ,
«Ишонч» мухбири

Тошкент шаҳар Сирғали туманидаги қатор кўп қаватли биноларда истиқомат қилаётган аҳоли уйларининг томидан бир неча йилдан буён чакка ўтиб, қишни қийин аҳволда ўтказиб келишади. Улар муаммони ҳал этиш учун турли мутасадди ташкилотларга мурожаат қилавериб чарчашди. Ҳар гал масала кўндаланг қўйилганида бу ишга дахлдор кишилар ваъда беришдан нарига ўтишмайди. Қурилиш материаллари, хусусан, тўл йўқлиги рўкач қилинади.

Алҳазар!

БУРЧГА ХИЁНАТ

Хизмат бурчи юзасидан бу ишга алоқадор тумандаги коммунал таъмирлаш, аварияни тиклаш хизмати идорасида бўлдик. Ҳар галгидек қабулхона кишилар билан гавжум. Бироқ йиғилганларнинг жиғибийрон бўлиб таъкидлашларича, раҳбар халқ дардини тинглаб, масалага нуқта қўйиш учун жон койитмаяпти.

19 ноябр куни ғалати воқеанинг гувоҳи бўлдик. Сирғали тумани йўл-патрул хизмати ходими Учқун Жуманазаров шериги билан корхона раҳбарининг розилигисиз, ҳеч қандай ҳужжат расмийлаштирмасдан 11 В 5708 давлат рақамли «Москвич-412» автоуловида 17 ўрам қора қоғоз – тўлни олиб чиқиб кетаётган экан. Суратда кўриб турганингиздек, халқ мулкига хиёнат қилаётганлар узоққа боришолмади. Автоулов йўлда бузилиб, юк орқага қайтарилди.

Киракаш йигит савол-жавобдан ўзини четга олди.

– Юк «ГАИ»ники, қаёққа обориб ташла дейишса, шуни бажараман, - таъкидлади тутоқиб.

Коммунал таъмирлаш, аварияни тиклаш хизмати идораси раҳбарига юзланиб, воқеага изоҳ беришни илтимос қилганимизда:

– Юк, албатта менинг розилигим ва имзойим қўйилган ҳужжат асосида чиқарилиши керак, бироқ муросаю мадора деган гап бор...

Ана холос, шу ҳудудда яшаётган аҳоли чакка ўтаётган уйларнинг томи қачон таъмирдан чиқарилади, дея ойлаб кутиб ётсаю, бу иш учун ғоятда зарур бўлган қурилиш материали ими-жимида сув қилинса. Шу ҳам инсофданми?!

Бир маҳал форма кийган, қўлида уяли телефони билан «юкнинг ҳақиқий эгаси» – йўл- патрул хизмати ходими Учқун Жуманазаров кириб келди.

– Кимсизлар ўзи, - дея дўқ ура кетди.

Адолатли саволни кўндаланг қилганимизда:

– Мен бу тўлларни уйимгамас, ишхонага олиб кетаяпман, билар-билмас аралашманг, дея уяли телефонидан кимгадир қўнғироқ қила бошлади.

– Бу ишингиз сизга асло ярашмайди, ахир бу маҳсулотлар аҳолини қишли-қировли кунларда совуқдан асраш учун келтирилган-ку!

«ДАН» ходими эътирозимизга эътибор ҳам қилмади, ёвқараш қилиб нари кетди. Корхона бошлиғи Собир Ражабов эса хижолатдан нима дейишга ҳам ҳайрон.

Аҳоли номидан корхона раҳбари олдига келган отахонлардан бири адолатли тарзда таъкидлади:

– Кўпчилик ишонган, умид боғлаган кишилар шундай номаъқул ишларга қўл уришса, чакка ўтаётган уйларнинг томлари бу йил ҳам таъмирланмас экан-да?

Ўйлаймизки, бу ҳақли саволга тегишли идораларнинг мутасадди раҳбарлари жавоб беришади.

Ҳ.ҚОДИРОВ,
«Ишонч» мухбири

СУРАТЛАРДА: чакка ўтаётган уйларнинг аҳволи ва талон-торож қилинаётган қурилиш материали.

И.ХАСАНОВ олган суратлар

ШИКОЯТГА ЖАВОБ

асосли бўлсин

Мулоҳаза

Мамлакатимизнинг «Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида»ги Қонунига асосан Ўзбекистон Республикаси фуқаролари давлат органларига аризалар, таклифлар ва шикоятлар билан мурожаат этиш ҳуқуқига эга. Оғзаки ва ёзма шаклдаги мурожаатлар белгиланган муддатларда кўриб чиқилиши керак.

Таҳририятга Қашқадарё вилояти Чироқчи тумани марказий шифохонаси тасарруфидаги «Саломатлик маркази» шифокори Абдураҳим Жўраевдан шикоят хати келди. Мактубда қарийб 40 йилдан буён тиббиёт соҳасида ишлаётган кишининг имтиёзли пенсияга чиқиши жараёнида сунъий тўсиқларга дуч келаётганлиги баён этилганди.

Абдураҳим Жўраев Тошкент Давлат тиббиёт институтининг санитария-гигиена факултетини тугатган. Кўп йиллар мобайнида туман санитария-эпидемиология станциясида санитария врачи бўлиб ишлади. Унга ходимларни ишга қабул қилиш, ишдан бўшатиш ҳуқуқи берилмаган. Бўлим тўлалигича марказий шифохона бош врачи тасарруфида эди. Кейинчалик «Саломатлик маркази» га айлантирилди.

Икки йил муқаддам А.Жўраев 55 ёшдан имтиёзли пенсияга чиқиш учун туман ижтимоий таъминот бўлимига ариза берганди. Лекин унинг пенсия тўғрисидаги иши амалдаги қонун ва қарорлар талабларига тўғри келмаслиги учун рад этилган.

Ана шундан сўнг шифокор турли табақадаги ташкилотларга аризалар ёзишга киришди.

– Ҳақ-ҳуқуқимни талаб қилиб меҳнат ва аҳолини ижтимоий ҳимоялаш бошқармаси, Республика меҳнат ва ижтимоий таъминот вазирлигига шикоят йўлладим, – дейди А.Жўраев биз билан суҳбатда. – Афсуски, натижа чиқмади.

Ўзбекистон Республикасининг «Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида»ги Қонунининг 19-моддасида мурожаат давлат органлари томонидан кўриб чиқилаётганида аввалги жараён ҳақида ахборот олиш, важларни шахсан баён этиш ва изоҳлар бериш, мурожаатни текшириш материаллари ҳамда кўриб чиқиш натижалари билан танишиш, қўшимча материаллар тақдим этиш ёки уларни бошқа органлардан сўраб олиш тўғрисида илтимос қилиш, адвокат ёки ўз вакили хизматларидан фойдаланиш ҳуқуқига эга дейилади.

Демак, мансабдор шахслар фуқароларга уларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларига дахлдор ҳужжатлар, қарор ва бошқа материаллар билан танишиб чиқиш имкониятини яратишлари шарт.

Мана икки йилдирки, фуқаро ўз аризасини кўриб чиқиш натижасидан қониқиш ҳосил қилмайди. Юқори ташкилотларга устма-уст хат йўллагани-йўллаган.

Шикоят хати жойида ўрганилди. Чироқчи туман ижтимоий таъминот бўлими бошлиғи вазифасини бажарувчи Б.Нурмонов Жўраевнинг пенсия ишини қуйидагича изоҳлайди:

«Жўраев Абдураҳмоннинг 1981 йил 3 январдан 1992 йил 20 майгача санитария тарғибот уйида бош ҳаким бўлиб ишлаган даври амалдаги тартибга асосан махсус меҳнат стажига қўшиш кўзда тутилмаганлиги сабабли пенсия тайинлаш рад этилган.

Бу ҳақда вилоят меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш бошқармасининг 2001 йил 20 декабрдаги 1243-сонли хати мавжудлиги, вазирлик мутахассисларидан ҳам маслаҳат олинганлиги илова қилинади».

Вазирлар Маҳкамасининг 250-сонли қарорида барча тиббиёт ходимларига белгиланган муддатидан 5 йил олдин пенсияга чиқиш мумкинлиги кўрсатилган. Қарорнинг 8-бўлимида имтиёзли нафақага чиқувчилар тоифасига санитария-даволаш муассасалари ходимлари ҳам киритилган.

Туман ҳокимининг 2003 йил 11 январдаги қарорига асосан марказий шифохона ҳузуридаги санитария маориф бўлими мустақил фаолият кўрсатадиган тиббий муассаса – «Саломатлик маркази»га айлантирилди.

Давр шиддат билан олға бормоқда. Қабул қилинган қарорлар, норматив ҳужжатлар ўзгариб туриши мумкин. Ариза ва шикоятларни ўз жойида кўриб чиқиб, унинг қонуний ёки ноқонунийлиги хусусида муаллифларга асосли жавоблар қайтарилса, муаммолар юзага келмайди. Мутасадди ташкилотлар ишга юксак масъулият билан ёндошиб, фуқаро Абдураҳмон Жўраевнинг имтиёзли пенсияга чиқиш тўғрисидаги талабини чуқур ўрганиб, амалий чоралар кўрсалар адолатдан бўлур эди.

И.ҲИКМАТОВ

ЎРТА ЧИРЧИҚЛИК БОЛАЛАРГА

Ўзбекистон Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси вилоят бўлими Ўрта Чирчиқ туманидаги 1-болалар ва ўсмирлар спорт мактабига икки миллион 900 минг сўмлик спорт жиҳозлари етказиб берди.

- Мактабда беш юздан зиёд бола кураш, бокс, стол тенниси ва таэквондо каби спорт турлари билан мунтазам шуғулланиб келмоқда, - дейди жамғарманинг вилоят бўлими директори Р.Тиллаев. - Мазкур мактабнинг қўшни Оққўрғон ва Қуйи Чирчиқ туманларида ҳам бўлимлари мавжуд.

ДЕМОКРАТИК ҲУҚУҚИЙ ДАВЛАТ САРИ

Саволингизга ҳуқуқшунос Карим Мухторов жавоб беради

САВОЛ: ходим ўз меҳнат вазифаларини бир марта қўпол равишда бузганлиги дейилганда нималар тушунилади ва у қандай ҳужжатда ўз аксини топиши мумкин. Бундай ҳолатда ходим билан тузилган меҳнат шартномаси бекор қилиниши мумкинми?

Х.АШУРОВ,
Окдарё тумани,
тиббиёт ходими.

ЖАВОБ: ҳар бир ходим меҳнат вазифаларини ҳалол, виждонан бажариши, меҳнат интизомига риоя қилиши, иш берувчининг қонуний буйруқларини ўз вақтида ва тўлиқ бажариши, технология интизомига, меҳнат муҳофазасига, техника хавфсизлиги ва ишлаб чиқариш санитарияси қоидаларига амал қилиши, иш берувчининг мол-мулкини авайлаб асраши зарур. Бу талаблар Меҳнат Кодексининг 174,176 ва 178-моддаларида ўз аксини топган.

Ходимнинг меҳнат вазифалари Ички меҳнат тартиби қоидаларида, интизом тўғрисидаги низомларда, муассасада қабул қилинадиган локал ҳужжатларда, яъни жамоа шартномаларида, йўриқномаларида ҳамда ходим билан тузиладиган меҳнат шартномасида аниқ белгилаб қўйилиши лозим.

Ҳар бир ишга қабул қилинаётган ёки бошқа ишга ўтказилаётган ходим ўзига юклатилган меҳнат вазифалари доираси билан олдиндан имзо чектириб таништирилиши керак. Бу қонун талабларининг иш берувчи томонидан бажарилмаслиги кўплаб низоларнинг келиб чиқишига сабаб бўлиши мумкин.

1995 йилнинг 21-декабрида қабул қилинган ва 1996 йилнинг 1 апрелидан амалга киритилган Меҳнат Кодексининг 100-моддаси II қисми 4-бандида ходимнинг ўз меҳнат вазифаларини бир марта қўпол равишда бузганлиги учун иш берувчи ўз ташаббуси билан меҳнат шартномасини бекор қилиш ҳуқуқига эга эканлиги кўрсатиб ўтилган. Ходим билан тузилган меҳнат шартномасини бекор қилишга олиб келиши мумкин бўлган меҳнат вазифаларини бир марта қўпол равишда бузишларнинг рўйхати муассасада Меҳнат Кодексининг 174-моддасига асосан касаба уюшма қўмитаси билан келишилган ҳолда иш берувчи томонидан тасдиқланадиган Ички меҳнат тартиби қоидаларида кўрсатиб ўтилган бўлиши шарт. Ички меҳнат тартиби қоидаларида меҳнат шартномаси бекор қилинишига олиб келувчи меҳнат вазифаларини бир марта қўпол равишда бузишга қуйидагилар киритилиши мумкин:

– алкоголли ичимликлар ичиб, гиёҳвандлик ёки токсик моддалар таъсирида маст ҳолатда ишга келиши гувоҳларнинг кўрсатмалари ёки тиббий хулоса билан тасдиқланса:

– иш жойида муассаса мол-мулкини ўғирласа, буни гувоҳлар тасдиқласа ёки ходимдан ўғирланган нарса далилий ашё сифатида олинса;

– техника хавфсизлиги, ишлаб чиқариш технологиясини қўпол равишда бузиши муассаса ходимларининг, шу жумладан, тартиб бузувчининг ҳаёти ва соғлиғига хавф солишга олиб келса;

– бевосита пул ёки товар бойликларига хизмат кўрсатувчи ходим томонидан айбли ҳаракатлар содир этилиши, агар ушбу ҳаракатлар раҳбарият томонидан унга ишонч йўқолиши учун асос бўлса;

– врачлик сирларини ошкор қилса;

– тарбиявий вазифаларни бажарувчи ходим бу ишни бундан кейин давом эттириши мумкин бўлмаган даражада ахлоқсизлик қилган тақдирда.

Бу кўрсатиб ўтилган тавсиялардан ташқари ҳар бир муассасанинг ўз шароитларига қараб ички меҳнат тартиби қоидаларида бошқа ҳолатлар кўрсатилиши мумкин.

Агар муассасада Ички меҳнат тартиби қоидалари қабул қилинмаган бўлса ёки у қабул қилинган бўлиб, унга юқорида кўрсатиб ўтилганлар киритилмаган бўлса, ходим ўз меҳнат вазифасини қанча бузмасин (ойлаб ишга чиқмаслик, маст ҳолда ишда бўлиш ва ҳоказо), у билан тузилган меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилиб бўлмайди. Меҳнат шартномаси иш берувчининг ташаббуси билан Меҳнат Кодексининг 100-моддаси II қисми 4 банди билан бекор қилинса, ходимнинг аризасига биноан мутасадди органлар томонидан ходим ўз вазифасига тикланади. Меҳнат Кодексининг 275-моддасига мувофиқ ходимга барча мажбуран бекор юрган вақти учун ҳақ тўланади ва унинг меҳнат дафтарчасига у ўз вазифасига қайта тикланганлиги тўғрисидаги ёзув киритилади. Ходимларни иш берувчининг ташаббуси билан вазифасидан озод қилишдан олдин МКнинг 101-моддасида касаба уюшма қўмитаси ёки ходимларнинг вакиллик органининг олдиндан розилиги олиниши зарурлиги кўрсатиб ўтилган.

БИЗДАН СЎРАГАН ЭДИНГИЗ

Саволингизга ТДЮИнинг ўқитувчиси Гулноза Сатторова жавоб беради

***САВОЛ**: мен ўқитувчиман. Пенсияга чиққанлигимга қарамай ишни давом эттиряпман. Сабаби биринчи фарзандим болаликдан I гуруҳ ногирони, ҳозир у 25 ёшда. Уни парваришлаётганим учун менга қўшимча тўлов ёки бирон-бир имтиёз борми? Илгари ойлигим кўп миқдорда бўлишига қарамай – пенсиям чекланган миқдорда чиқди. Бунинг устига пенсиямнинг ярмини олаяпман. Шу тўғрими?*

Ҳ. ХАНАФИЕВА,
Чироқчи тумани.

ЖАВОБ: амалдаги пенсия таъминоти қонунчилигига биноан фуқароларга белгиланадиган пенсия миқдорини ҳисоблашда ва тўлашда бир неча чекловлар мавжуд:

Биринчиси – «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги қонунининг 31-моддасига кўра пенсияни ҳисоблаб чиқиш учун энг кам ойлик иш ҳақининг етти ҳиссасидан ортиқ бўлмаган иш ҳақи олинади. Яъни оладиган иш ҳақингиз қанча кўп бўлмасин пенсия миқдорини ҳисоблашда Ўзбекистон ҳудудида Президент Фармони билан белгиланган энг кам ойлик иш ҳақининг етти барваридан ошмаган ойлик иш ҳақи миқдоридан фойдаланилади. Ушбу кўрсатилгапидан ортиғи ҳисобга олинмайди.

Иккинчиси – пенсияларни тўлашга оид бўлиб, ушбу чеклов Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1995 йил 20 ноябрдаги «Ишловчи пенсионерларга пенсия тўлаш тўғрисида»ги Фармонига кўра барча ишловчи пенсионерларга тўлов иш жойидан тайинланган пенсиянинг 50 фоизини тўлаш амалга оширилади. Ишлаётган пенсионерлар 100 фоиз иш ҳақи ва 50 фоиз пенсия олишади. Айрим ишлаётган пенсионерларга истисно тариқасида 100 фоиз пенсия тўланиши назарда тутилган. Лекин ушбу шахслар рўйхатига ўқитувчилар ва биринчи гуруҳ болаликдан ногиронларни парваришлаётганлар кирмайди. I гуруҳ ногиронини парваришлаётганлик учун бериладиган имтиёзларга келсак, улар «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги қонунининг 37-моддаси «д» бандида белгиланган: биринчи гуруҳ ногиронига ёки 16 ёшгача бўлган ногирон болага... ишламасдан қараб турилган вақт меҳнат стажига қўшиб ҳисобланади. Ушбу имтиёз ҳозирги кунда ногиронга қараб турган, уларни парваришлаётган шахсларга белгиланган ягона имтиёздир. Сиз ногирон болага қараб турганлигингизга қарамай ана шу давр давомида ишлаб келмоқдасиз ва бу муддат меҳнат дафтарчангизда меҳнат стажи сифатида ҳисоблаб келинмоқда.

Алоҳида таъкидлаб ўтиш керакки, 1994 йил 24 июндаги Вазирлар Маҳкамасининг 319-сонли қарори билан тасдиқланган «Болаликдан ногиронларга нафақа тайинлаш ва тўлаш тартиби тўғрисида»ги Низомда ногирон болалар ёки биринчи ва иккинчи гуруҳ болаликдан ногирон бўлган шахсларга нафақа тайинлаш назарда тутилган. Ҳозирги кунда ушбу нафақа миқдори Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Иш ҳақлари, пенсиялар, стипендиялар ва ижтимоий нафақалар миқдорини 2003 йил 1 майдан бошлаб ошириш тўғрисида»ги 2003 йил 21 апрелдаги Фармони билан 10765 сўм қилиб белгиланган.

Саволингизга Таълим ва фан ходимлари касаба уюшма Марказий қўмитаси бош мутахассиси Йўлдош Аҳмедов жавоб беради

***САВОЛ**: Олий маълумотли олий тоифали туман Халқ таълими бўлими методисти ҳозирда олий маълумотли, олий тоифали мактаб ўқитувчисидан бир разряд кам иш ҳақи олиб келяпти. Шу тўғрими?*

М.НУРАЛИЕВ,
Андижон вилояти.

ЖАВОБ: Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2002 йил 7 августдаги Фармони асосида илмий ва муаллим кадрлар меҳнатини қўшимча равишда рағбатлантириш, илмий ходимларнинг умумий ўрта таълим муассасалари ўқитувчиларининг академик лицейлар ҳамда касб-ҳунар коллежлари ва олий таълим муассасалари муаллимларининг ижтимоий-маиший ҳамда моддий турмуш шароитларини яхшилаш мақсадида 2002 йилнинг 1 сентябридан бошлаб бюджет маблағлари ҳисобидан молияланадиган умумий ўрта таълим муассасалари ўқитувчиларининг, академик лицейлар ва касб-ҳунар коллежлари, олий таълим муассасалари муаллимларининг ҳамда илмий муассасалар илмий ходимларининг иш ҳақи ўрта ҳисобда 1,2 баробар кўпайтирилди. Шу давргача халқ таълими бўлими методистлари бир разряд ортиқ иш ҳақи олиб келаётган эдилар.

Туман халқ таълими бўлимлари имкониятдан келиб чиқиб меҳнатда ўрнак кўрсатаётган методистларга мукофот пуллари бериб келмоқдалар.

Шарҳловчи минбари

СИНОВДАН ЎТГАН СИЁСАТ

Биз Истиқлол берган ҳақ-ҳуқуқлар билан фахрланамиз. Улар кўп. Мамлакатимиз ва халқимиз нафақат ижтимоий-иқтисодий ҳаётнинг турли жабҳаларида, балки халқаро муносабатларда ҳам ўзига мос ва ўзига хос йўлни танлаб олди. Мустақил қадамлар Ўзбекистонни ташқи сиёсатда ойдин йўлга олиб чиқди. Мустақил ташқи сиёсат юритиш ҳуқуқи ҳам Асосий Қонунимизда ифода этилди.

Дарвоқе, қисқа вақт ичида жаҳон сиёсат оламида ўзини танитиш осон эмас. Мамлакат салоҳиятининг салмоғи, тинимсиз саъй-ҳаракатлар, дипломатия бобидаги жўшқинлик ва ташаббускорлик, давлат ва миллат манфаатидан келиб чиқиб сиёсат юритиш масъулияти, халқаро муносабатларнинг нозик жиҳатларини англаб етиш санъати сингари омилларсиз мақсадга эришиб бўлмайди. Не бахтки, ўзбек дипломатияси мустақилликнинг дастлабки йиллариданоқ халқаро майдонда очиқ ва дадил ҳаракат қила бошлади.

Мустақиллик эълон қилингандан кейинги даврни бир эслаб кўрайлик. Нафақат қувончли, балки ташвишли дамлар эди. Бизни тан олишармикан? Ниҳоят, дунё харитасида пайдо бўлган янги давлатга бирин-кетин Туркия билан Америка Қўшма Штатлари ишонч билдирдилар. Атиги бир ҳафта, ўн кун ичида дунё сиёсат ҳамда иқтисод оламида ўз салоҳиятига эга бўлган ва жаҳон харитасини безаб келаётган ўнлаб давлатлар Ўзбекистонни танишди. Бу янги туғилган ўзбек дипломатиясининг, ёш давлат ташқи сиёсатининг, Юртбошимиз танлаган йўлнинг ғалабаси эди.

Шундан кейин кенг қамровли Халқаро муносабатлар ўрнатиш учун астойдил ҳаракат бошланди. Орадан бироз вақт ўтиб, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти бизнинг кенг дунёга чиққанимизни ва жаҳонда тенглар ичида тенг бўлганимизни юридик жиҳатдан муҳрлаб берди. Ана шундан кейин жаҳон ҳамжамияти кун тартибига қўйган масалаларни ҳал қилишда ўз сўзимиз ва ўз овозимиз билан қатнаша бошладик.

Ўша пайтда халқаро муносабатларда ёш Ўзбекистон давлати қўйган дадил қадамлардан бири – бу унинг Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик Кенгашининг якунловчи актига имзо чекканлиги бўлди. «Жўғрофий жиҳатдан Осиё давлати бўлмиш Ўзбекистон умумевропа жараёнига қўшилиш иродаси ва истагини тасдиқлаб турибди, - деди Президент Ислом Каримов 1992 йил 26 февралида Хельсинкида якунловчи актни имзолаш маросимида сўзлаган нутқида. – Ўзбекистон бундай қадам қўйишининг боиси нимада? Аввало шуки, Ўзбекистон давлат мустақиллигига эришган биринчи кунлардан эътиборан ўзининг ҳамма эътироф қилган ва БМТ Низомида, Хельсинки якунловчи актида ва Париж Хартиясида лўнда ифодалаб берилган қоидаларга ва халқаро ҳуқуқ нормаларга содиқлигини эълон қилади.» Бу ҳеч қандай изоҳ талаб қилмайдиган аниқ сиёсий стратегия ифодаси эди.

Мустақил Ўзбекистон танлаган тўғри ва оқилона йўл унинг учун кенг имкониятлар эшигини очди. Халқаро муносабатларда Ўзбекистон жаҳон билан тез интеграцияга киришди ва ўзининг имкониятларини намоён эта бошлади.

Хўш, бу имкониятлар қандай саъй-ҳаракатларда намоён бўлди?! Марказий Осиёда хавфсизлик ва ҳамкорликни таъминлаш масаласи мустақилликнинг дастлабки кунлариданоқ Ўзбекистон ташқи сиёсатида устувор йўналиш бўлиб қолди. Ўзбекистон раҳбари БМТ Бош Ассамблеясининг 48-сессиясида Тошкентда Марказий Осиёда хавфсизлик ва ҳамкорлик бўйича халқаро семинар-кенгаш ўтказиш ташаббуси билан чиқди. БМТ бу ташаббусни маъқуллади. Тошкент семинар-кенгашида БМТдан ташқари Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги, Ислом Конференцияси Ташкилоти, Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик Ташкилоти вакиллари иштирок этишди. Ўшанда биринчи марта Афғонистондаги қарама-қарши гуруҳларнинг вакиллари бир стол атрофида учрашдилар.

Биз журналистлар ҳар иккала томон вакиллари билан эркин ва очиқ мулоқот қилиш имкониятига эга бўлдик. Тошкент семинар кенгашида жами ўттиз битта давлат ва олтита халқаро ташкилот иштирок этди. Ўзаро ишонч ва ишчанлик руҳида ўтган халқаро анжуман Ўзбекистон ва унинг ташқи сиёсати учун бир синов бўлди.

Ўзбекистоннинг ташқи сиёсатдаги изчиллиги унинг турли халқаро ташкилотлар билан ҳамкорлигида яхши самаралар бера бошлади. Жумладан, Шанхай Ҳамкорлик Ташкилоти билан ҳамкорликни олайлик. Илгари бу ташкилот бошқа ном билан аталарди ва унга Ўзбекистон аъзо эмасди. Таъсисчи мақомида унга аъзо бўлганидан кейин Ўзбекистон бу ташкилот билан изчил муносабатга киришди. «Биз Шанхай Ҳамкорлик Ташкилотини тинчлик ва барқарорликни мустаҳкамлашга, биринчи галда, халқаро террор, диний экстремизм, босқинчи айирмачилик ва наркобизнес каби минтақавий ва дунёвий хавфсизликка таҳдид соладиган хавф-хатарга қарши туришда очиқ, ўзаро фойдали шериклик ва кўп томонлама ҳамкорликка қаратилган кўп томонлама ҳамкорлик механизми, деб биламиз» - деди Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов Шанхайдаги саммитда сўзлаган нутқида. ШҲТнинг охирги анжумани Россияда ўтказилди. Унда минтақа хавфсизлиги учун муҳим бўлган қарорлар қабул қилинди. Жумладан, халқаро терроризмга қарши курашни йўналтириб турадиган марказ Тошкентда жойлашадиган бўлди. Жаҳон хавфсизлигини таъминлашга фақат минтақалар хавфсизлигини таъминлаш орқали эришилади. Шундай экан, Марказий Осиёда тинчлик ҳамда барқарорликни таъминлашда ШҲТнинг ўрни ва аҳамияти катта. Ўзбекистон бу ташкилот фаолиятида ўзининг таклиф ва ташаббуслари билан фаол қатнашаётганлиги ҳар жиҳатдан диққатга сазовордир.

Умуман, Ўзбекистон ҳеч вақт халқаро ташкилотлар билан номигагина алоқа қилмайди ёки ҳеч қачон халқаро анжуманларда хўжакўрсинга иштирок этмайди. Мамлакатимизнинг ташқи сиёсатдаги иштироки ҳамиша фаолликка, изчилликка, ташаббусларга, амалий таклифларга асосланади. Буни жаҳон жамоатчилиги кўриб-билиб турибди. Бир қанча таклиф ва ташаббусларга жаҳон ҳамжамиятининг диққат-эътибори қаратилди. Жумладан, Ўзбекистон раҳбари БМТ Бош Ассамблеясининг юбилей сессиясида Хавфсизлик Кенгашининг сафини кенгайтириш, БМТ Бош котибининг ваколатларини кучайтириш, БМТнинг халқаро минтақавий ташкилотлар билан ўзаро муносабатларини мустаҳкамлаш каби қатор муҳим ташаббуслар билан чиқди. Бу таклиф-ташаббуслар ҳозир ҳам ўз долзарблигини йўқотгани йўқ. Айниқса, Афғонистондаги ҳамда Ироқдаги воқеаларга БМТнинг муносабати ва қабул қилинадиган қарорлар билан боғлиқ масалаларда Ўзбекистоннинг БМТ фаолиятига доир таклифлари муҳим аҳамият касб этиши мумкинлигини кўрсатди.

Бугунги мустақил Ўзбекистонни жаҳон ҳамжамиятисиз тасаввур қила олмаганимиздек, жаҳон ҳамжамияти учун ҳам Ўзбекистон ўз сўзи ва овози билан керак. Ёш давлатимиз дунё сиёсат оламидаги фаоллиги ва ташаббускорлиги, дадиллиги ва мустақил қадамлари билан шундай ишончга ҳамда эътирофга сазовор бўлди. Бироқ, бунга осонликча эришилмади. Ёш мустақил давлатнинг ташқи сиёсатдаги дастлабки мустақил қадамларини нафақат ҳавас ва қизиқиш билан, балки ҳасад ва кесатиқ, ғараз ва араз билан кузатганлар ҳам бўлди. Қайси йўлдан боришимизни ва мураккаб вазиятларда қандай йўл тутишимизни диққат билан кузатишди.

...1991 йилнинг охирини эслайлик. Мустақил Ўзбекистон давлати раҳбарининг биринчи ташрифи Туркияга бўлди. Хорижнинг баъзи оммавий ахборот воситаларида шов-шув кўтарилди. Ўзбекистонинг Туркия билан яқинлашувидан гўё Хитой ташвишга тушиб қолганмиш, Ҳиндистон энди Россиянинг ёрдамида хавфсизлик чорасини кўришга мажбурмиш. Яна бу яқинлашув Эрон билан Покистонга хуш ёқмаётганмиш. Айниқса, Россиянинг оммавий ахборот воситалари ана шундай мазмундаги хабарлар, шарҳлар, уйдирмалар билан тўлиб-тошиб кетди.

Ўзбекистон делегацияси расмий ташриф билан Саудия Арабистонига борди. Ўзбекистон араб дунёсига оғиб кетди, деб матбуотда жар солишди ғанимларимиз. Яқин орада Ўзбекистон ислом республикаси деб эълон қилинади, дея башорат қилишди баъзи сиёсатчилар. Орадан бироз вақт ўтиб, расмий делегациямиз Хитойга ташриф буюрди. Ўзбекистон Хитой моделини танлади, деб ёзишди хориж газеталари. Ҳатто Шарқий Туркистон Ўзбекистоннинг ёрдамига умид боғламоқда, деб иғвогарлик ҳам қилишди.

Россия билан алоқаларимиз расмий тус олиб, борди-келдимиз бинойидек изга тушганида эса, буни тўғри баҳолаш ўрнига, аксинча Ўзбекистондаги россияпараст кучларнинг ғалабаси, деб ёзишди. Сўнгра Эрон, Исроил, Миср ва бошқа давлатларга қилинган ташрифлар ҳам сиёсий сафсатабозлик билан турлича талқин қилинди.

Буларнинг ҳаммаси Ўзбекистонни ташқи сиёсатда ўзи танлаган йўлдан чалғита олмади. Аксинча, унинг халқаро майдондаги мустақил ҳаракатида дадиллик, қатъиятлик ва изчиллик ҳукмронлик қилди. Бир сўз билан айтганда, ўзбек дипломатияси синовдан муваффақиятли ўтди. Шубҳасиз, у жаҳоннинг эътиборига ва эътирофига сазовор бўлди. Ўтган ўн икки йилда ўзбек дипломатияси нафақат шаклланиб ўз йўлини топиб олди, балки салоҳиятли бир давлатнинг шаъни-шавкатини, обрў-эътиборини, жаҳон ҳамжамиятида тутган ўрни ва мавқеини белгилайдиган заковатли сиёсат даражасига кўтарилди.

Иброҳим НОРМАТОВ,
сиёсий шарҳловчи

Саволингизга ҳуқуқшунос Насиба Тиллахўжаева жавоб беради

***САВОЛ**: ходимларни ишга қабул қилаётганда синов муддати қандай ҳолларда қўлланилади?*

Т.ТОШТЕМИРОВ,
Сирдарё тумани

ЖАВОБ: Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодекси 85-моддасининг биринчи қисмига кўра дастлабки синов муддати 3 ойдан ошмаслиги белгилаб қўйилган. Синов муддатининг уч ой доирасидаги аниқ муддати ходим билан иш берувчи ўртасидаги ўзаро келишувга кўра белгиланади. Бинобарин, агар тарафлар ишга синов билан қабул қилиш тўғрисида аҳдлашсалар, ундай ҳолда меҳнат шартномасида синовнинг аниқ муддати кўрсатилиши керак.

Меҳнат шартномаси тарафлари ишга қабул қилишда синов тўғрисида келишувга эришмаган тақдирда (масалан, ишга қабул қилиш ҳуқуқига эга бўлган шахс ходимни синов муддати билан ишга қабул қилишни хоҳласа, ходим эса синовсиз ишга киришни талаб қилса ёки шартнома тарафлари синов муддатининг аниқ давом этиши тўғрисида келиша олмасалар) меҳнат шартномаси тузилмайди.

Амалдаги қонун ҳужжатлари фақат меҳнат шартномаси тузиш чоғида дастлабки синов белгилашни назарда тутади. Бинобарин, меҳнат шартномаси ўзгарганда (бошқа ишга ўтказилганда, меҳнат шароитлари ўзгарганда, иш жойи ўзгарганда) ва бошқа вазиятларда (ишга қабул қилишдан ташқари) синов белгилаш, ҳатто ходимнинг розилиги бўлган тақдирда ҳам мумкин эмас. Чунки бу қонунга нисбатан ходимнинг аҳволини ёмонлаштиради ва Меҳнат Кодексининг 5-моддаси кучига кўра ҳақиқий эмас деб ҳисобланиши зарур.

Ибрат

МАҲАЛЛАДА ЯНГИ СПОРТ МАЙДОНЧАСИ

Обод маҳалла йили муносабати билан жойларда, гузарларда,кўчаларда ободончилик ишларига алоҳида эътибор қаратилмоқда. Янги спорт майдончалари қурилиб фойдаланишга топширилмоқда. Бу эса камол топаётган болалар ва ўсмирларни жисмоний тарбия ва спортга ошно этишга, хизмат қилмоқда.

Эътиборли жиҳати шундаки, ушбу иншоатларнинг аксарияти ўз-ўзини бошқариш органлари ҳамда саҳоватли ҳомийлар томонидан қуриб битказилмоқда.

Куни кеча пойтахтимизнинг Юнусобод туманида жойлашган «Ўзбекистон мустақиллиги» маҳалласида ана шундай янги спорт майдонининг очилиш маросими бўлиб ўтди. Эътиборлиси шуки, ажойиб майдон «Ўзбекистон овози» газетаси жамоаси томонидан таъмирланиб, спорт жиҳозлари билан таъминланди.

- Авваллари ҳам бу ерда кичкина майдонча бор эди,- дейди маҳалла оқсоқоли Эркин Худойбердиев. – Бироқ у жуда кичкина бўлиб, спорт билан мунтазам шуғулланиш учун имконият бермасди. «Ўзбекистон овози» газетаси жамоаси ташаббуси билан кўриб турганингиздек майданча қайтадан бунёд этилди. Келажакда ёзги чўмилиш ҳавзаси ҳам ишга туширилади. Умуман олганда ушбу майдончамиз маҳаллада яшайдиган болалар учун ажойиб совға бўлди.

Эндиликда бу ерда спортнинг футбол, волейбол, баскетбол, стол тенниси, узоқликка сакраш турлари билан бемалол шуғулланиш мумкин. Спорт майдонининг атрофи чиройли темир панжаралар билан ўралган.

Яна бир гап. Ўзбекистон мустақиллиги маҳалласи Обод маҳалла йили муносабати билан ўтказилаётган кўрик-танловнинг туман ва вилоят босқичида ғолиб чиқиб, республикага йўлланма олган. Маҳаллада 16 мингга яқин аҳоли, 28 миллат вакиллари истиқомат қилади. Оилалар сони эса 6 ярим мингга яқин бўлиб, улар ўзаро аҳилликда яшашмоқда.

А.ЮНУСОВ,
«Ишонч» мухбири

Ш.АКРАМОВ олган суратлар

РАНГ-БАРАНГ ФИЛЬМЛАР

«Ўзбектелефильм» студияси ижодий маҳсулотлари томошабинлар томонидан яхши кутиб олинмоқда.

Шу кунларда студия режиссёр ва тасвирчилари суратга олаётган экран асарларидан бири «Ўзбекистон жаҳон ҳамжамиятида» деб номланди. Тўлиқ метражли бу ҳужжатли фильмда она диёримизнинг халқаро доирада тутган ўрни қизиқарли лавҳаларда ёритиб берилади.

Студияда «Қаландар бахши», «Самарқанд», «Кулолчилик» каби ҳужжатли фильмлар устида қизғин иш олиб борилмоқда. Улар шу янги йил олдидан томошабинларга тақдим этилади.

Бундан ташқари, республиканинг музейлари ҳақида ҳикоя қилувчи фильмларни яратишга ҳам киришилди.

ЗАМОНАВИЙ ГИДРОЭКОЛОГИК ХАРИТАЛАР

Ўзбекистоннинг сув ресурсларини акс эттирувчи йирик харитани яратишга киришилди. Республикамизнинг гидроэкологик харитаси эса ана шу жиддий изланиш жараёнида юзага келди.

Ўзбекистон фанлар академиясининг сув муаммолари институти олимларининг ютуғи чет эллик мутахассислар эътиборини ҳам ўзига тортди. Ганновер шаҳрида ташкил этилган Халқаро кўргазмада ҳам ушбу харита энг яхши экспонатлардан бири деб топилди.

Институтнинг яна бир илмий ишланмаси АҚШнинг қишлоқ хўжалиги департаменти билан биргаликда бажарилди. Зарафшон ва Қашқадарё ҳавзаларининг гидрогеологик ҳолати акс этган бу харита ҳам географик ахборот тизимларини ўрганишда қўл келади.

А.АЛИЕВ

ШАНБА — ДАМ ОЛИШ САҲИФАСИ

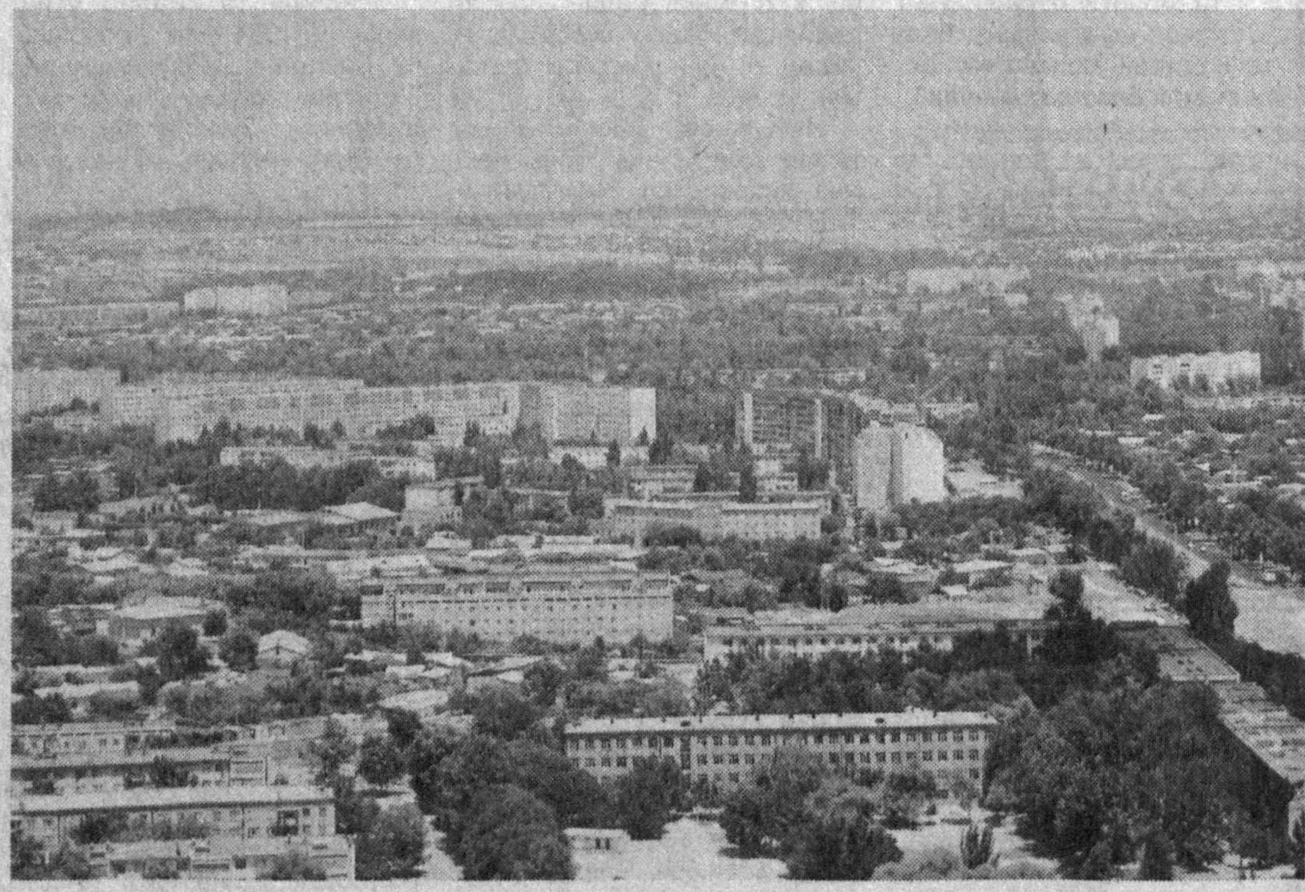

ФУТБОЛ - ТЕСТ

1.Футбол сўзининг луғавий маъноси ўзбек тилида қандай маъно беради?
A)Қўл тўпи
B)Оёқ ва тўп
C)Оёқ тўпи
D)Руҳ ва тўп
E)Тўрдаги тўп

2.«Пахтакор» да тўп сурган машҳур арман футболчисининг исми?
A)Самвел Бабаян
B)Владислав Кирьян
C)Хорен Огенесян
D)Юрий Манасян
E)Юрий Саркисян

3.Украинанинг «Металлург» клубида ўйнаётган ўзбек футболчиси ким?
A)Николай Ширшов
B)Владимир Шишелов
C)Темур Ғаниев
D)Илёс Зейтуллаев
E)Абдуқаҳҳор Маъруфалиев

4.«Футбол қироли» Пеле ўйнаган сўнгги жамоа?
A)«Ривер Плетт»
B)«Бока Хуниорс»
C)«Космос»
D)«Ювентус»
E)«Реал»

5.«Футбол-ҳаётим, қувончим, дардим» китобининг муаллифи ким?
A)Владимир Сафаров
B)Ахбор Имомхўжаев
C)Роман Турпишев
D)Темур Низаев
E)Асрор Мўминов

6.Франция-98 Жаҳон чемпионати финалида ўйнаган жамоалар жуфтлиги қайси?
A)Франция-Аргентина
B)Франция-Хорватия
C)Франция-Бразилия
D)Франция-Германия
E)Бразилия-Германия

7.Жаҳон чемпионати илк бор қандай номланган?
A)«Жюль Римэ» кубоги
B)«Олтин кубок»
C)Жаҳон кубоги
D)«Дўстлик кубоги»

8.«Футбол қироли» Пеле Жаҳон чемпионатлари финал турнирида жами неча тўп киритган?
A)Ўн битта
B)Ўн иккита
C)Ўн тўртта
D)Ўн еттита

9.Жаҳон чемпионатининг 1400-тўпини ким киритган?
A)Гарри Линикер
B)Жонни Экстрём
C)Сергей Болтача
D)Майкл Оуэн

10.Жаҳон чемпионатлари тарихида бир чемпионатда энг кўп тўп киритган футболчининг исми ким?
A)Фонтен
B)Мюллер
C)Кочиш
D)Игор Беланов

Наманган вилоятида яна бир матбуот нашри пайдо бўлди. Вилоят Оқсоқоллар кенгаши ва «Маҳалла» жамғармаси вилоят бўлими муассислигида ташкил этилган «Маҳалла кўзгуси» газетасининг нишона сони газетхонлар қўлига тегди.

ЯНА БИР МАТБУОТ НАШРИ

Янги газетанинг «Обод маҳалла йили»да ташкил топишининг рамзий маъноси бор. Бинобарин, Президентимиз ва ҳукуматимиз ўзини ўзи бошқариш органлари фаолиятига катта эътибор қаратмоқда. Зеро, жамиятда маҳалланинг алоҳида ўрни ва аҳамияти бор. Чунки, ҳамма эзгуликлар, олижаноб фазилатлар маҳаллада вужудга келиб, куртак ёзиб боради. Янги газета маҳалла фуқаролари, фаолларининг фикр алмашув минбарига айланиб, илғор тажрибаларнинг фаол тарғиботчиси, муаммоларни ҳал этишда уларга яқин кўмакдош бўлиб қолади. Унинг ўз олдига қўйган эзгу мақсади ҳам шу. Бу йўлда газета ижодкорларига омад тилаймиз.

«Туркистон-пресс»

Новеллалар

ЯҚИН ЎТМИШ ЭРТАКЛАРИ

Етмиш йилдан зиёд яшаган шўролар тузумининг шу сиёсат ҳукм сурган ҳудуд халқларига етказган зулмлари ва жабр-жафолари ҳақида, эҳтимол, ҳали кўп гапирилмагандир. Саноқсиз оилаларни хароб қилган, миллионлаб кишиларни қаҳратон Сибир ўрмонларида умрларига нуқта қўйдирган болшевойларнинг мафкурасига ҳам аслида тушуниб бўлмасди. Одамларни бахтли ва фаровон қилиш тўғрисида кўп гапирилардию ҳақиқатда бой ва бадавлат, ўқимишли ва ишбилармонга қарши кураш олиб бориларди.

«АРАБ БУВАНИНГ ЕРИ»

Қишлоғимизга кираверишда, бош ариқнинг ўнг ёнидаги ўн беш гектарлик майдон шу ном билан юритиларди. Энг қизиғи, ана шу Араб буванинг ўзи эрта баҳордан то ҳосил етилгунга қадар ўша майдон ғўзасини суғориш билан банд бўларди. Айтишларича, ўша ерни Араб бувадек сифатли ва тез суғорадиган одам йўқ экан. Ўн бир-ўн икки ёшларда бўлсак керак, қишлоқда «Араб бува билан ижроқўм жанжаллашиб қолибди, оқсоқолнинг иккала қўлини орқасига қайириб мелиса марказга ҳайдаб кетибди», деган гап тарқалди. Бу рост бўлиб чиқди.

Катталарнинг ҳангомаларидан англадимки, оқсоқол картанинг ғўза битмаган четига пича мош эккан экан. Туман ижроқўми отда дала айланиб юриб ўшанга кўзи тушиб қолмайдими! Роса жаҳли чиқибди. Олдинига, отига экинни тепкилатибди. Шу палла келиб қолган чолнинг юз-кўзи аралаш қамчи тортибди. Оқсоқол ҳам ҳаққини қўймасдан қўлига тушган кесакми, тупроқми, отга қараб отишни бошлабди. Қайтиб идорага келган туман каттаси телефонда мелиса чақирибди ва менга пичоқ кўтарди, ўлдирмоқчи бўлди, деган туҳмат билан чолни қаматиб юборибди.

Ёши етмишдан аллақачон ошган Араб бува олти ойдан сўнг уйга қайтди. Лекин уч кунгача ҳеч кимга гапирмади. Қишлоқнинг энг кекса отахони Алим бува ҳол сўраб борганида:

– Бир тийин бермасдан шунча еримни олиб қўйишди. Ҳеч бўлмаса, бекор қолган кафтдек жойдан ҳам фойдаланишга ҳаққим йўқми, - дея йиғлаган экан.

ОППОҒДАДАМ АРМОНИ

Оппоғдадам кичик жуссали, кумушсимон чўққи соқол қўйган, ёноқ суяклари бўртиб чиққан, серҳаракат одам эди. Худо унга жуфтгина қиз ато этган бўлиб, уларнинг ҳам бири вилоят марказига тушган, иккинчиси қўшни вилоятга келин бўлганди. Ўқишни мактабга бормасимдан олдин акамдан ўрганиб олганлигим боис қачонки оппоғдадамларни кўргани борганимизда достон китобларини менга ўқитгани-ўқитган эди. Айниқса, «Равшан ва Зулхумор»ни кўп эшитарди. Китобдаги:

Ўғли борнинг ўрни бор
Отасини излайди,

деган жойга келганда, негадир оппоғдадамнинг кўзларидан пириллаб ёш оқаверар, ёшлигим туфайли бунинг сабабини тушунмасдим. Оппоғдадам бу ердан тўққиз-ўн чақирим нарида Тўда қишлоғидан бўлиб, ер-сувларию уй-жойларини, молу қўйларига қўшиб шўро олиб қўйганида шу ёқларга келиб қолишган экан. Анча улғайиб достоннинг ҳалиги жойи маъносига тушуниб, қолдириб кетадиган бўлганимда бизнинг бўйимиз чўзилганидан қувонган оппоғдадам:

–Олдинги замон бўлганда-ку ҳар бирингни биттадан тойчоққа миндириб қўярдим, афсус, қирчанғи эшагимдан бошқа нарсам йўқ, - дея бош чайқарди. Ўша йили кузга бориб полиздаги тарвуз-қовунлар шунақаям мўл ҳосил бердики бундан қувонган оппоғдадам бозорга қатнай бошлади. Кеч кузга бориб икки бош қўзичоқ етаклаб келди ва баҳоргача роса боқиб семиртириб бизга янги «Мифа» велосипедидан олиб бермоқчи бўлди. Лекин бандасининг мўлжаллаганлари амалга ошавермас экан. Худди ўша баҳорнинг бошланишида Камолов деган солиқчи ҳовлидаги мевали дарахтларнинг ўтган йилгидан қолган қарзлари эвазига анча семириб диркиллаб қолган қўзичоқларни етаклаб чиқиб кетди. Биз ака-укаларнинг йиғламсираб турганимизни кўрган оппоғдадамиз бошларимизни силаркан, эркалатиб дедилар:

– Барибир оламиз велосипедни. Ҳеч бўлмаса эскироғидан топамиз.

Ҳақиқатан, баҳор ўрталарида ўриклар бодроқдек оппоқ гуллар билан қопланганида эшагини сотиб велосипед етаклаб кириб келдилар.

– Нега эшагингизни сотдингиз? Энди бизникига нимада борасиз? - десам узун соқолларини силаб кулдилар:

– Барибир қариб қолдим. Сенлар велосипед миниб юрганларингни кўрсам, оёғимга куч киради.

ҲАҚИҚИЙ ЖАННАТ

Менда илк бор адабиётга ихлос уйғотган одам узоқроқ қариндошимиз Абдулаҳат Тоғаев бўларди. Ўз фанини дилдан севар, кўп нарсаларни билар, биз болалар соатлаб унинг гапларини эшитишдан зерикмасдик. Лекин шеър ўқишниям қотирарди. Нуқта, вергулларини жойига қўйиб ўқиганида мўъжазгина синфимиз жаранглаб кетарди. Бошига кўп нарсалар тушган, ўттизинчи йилларда диний илмлар бўйича чинакамига аллома бўлган отаси туфайли олис Украинанинг чекка туманларидан бирига сургун қилинган. Падари бузруквори бир кечада қўлини боғлаб олиб чиқиб кетилганича қайтмаган, ўзи эса ота васиятларига кўра поездма-поезд осилиб Ўзбекистонга келгач, муаллимлар тайёрлаш билим юртида ўқийди. Икки синглиси эса урушдан анча кейин қайтишганди. Бир гал дарсда «Украина оқшомлари» деган мавзуни ўтарканмиз, Шевченко шеърларидан украинча-русча аралаштириб шунақанги ҳикоя қилиб бергандики, эшитиб лол қолганмиз. Кечга яқин биргаликда икковимиз уйга қайтарканмиз, нега ўшанақа гўзал жойлардан қайтиб келганлигини сўраб қолдим.

– Сен ғалати бола экансан-ку, - дедилар ўшанда негадир кўзлари чақнаб. – Ўзбекистонни, қишлоғимизни ёмон жой деб ўйлайсанми. Эшигинг олдидан шарқираб оққан ариқ, унинг зилол сувларига, новдаларини осилтирган мажнунтол, ҳовлинг ўртасидаги қантак ўрикнинг баҳорда қай тарифа гуллаганидаги гўзалликни пайқамайсанми! Кеч куз маҳалда полизда «ананас»ларнинг қовуннинг тарсиллаб ёрилганида чиқарган ширин ҳидини, жийда гуллаганидаги ифорни сезмайсан шекилли. Ҳамма гап уларнинг ана шу гўзаллигини тасвирлай билишда. Сен улғайиб ёзувчи бўлиб етишганингда ана шуларни жойига қўйиб ёзгин, токи одамлар Ўзбекистондек гўзал юрт ҳеч қаерда йўқлигини, у ер юзининг чинакамига жаннати эканлигини билиб олишсин!

Муаллимимиз ҳам аллақачон оламдан ўтиб кетган. Аммо юртимизнинг домламиз куюниб такрорлаган ушбу фазилатларини қоғозга тушириш қўлимдан келдими, келмаяптими ҳамон билмайман...

Обиджон ЖУМАНАЗАРОВ

Сўз одоби

Шундай хасталар бўладики, уларни фақат сўз билан даволамоқ зарур.
Абу Али ибн Сино

ЭНГ ЯХШИ ДОРИ

Дорихона пештахталаридаги дорилар нархи кўзингизни қамаштириб турган бир пайтда ушбу саҳифага қўйилган сарлавҳа эътиборингизни тортган бўлиши табиий, албатта. Аммо гап қаёққа кетаётганини англашингиз биланоқ, ундан дарров юз ўгирманг матнни охиригача сабр билан ўқиб чиқсангиз, анчадан бери қидираётган дорингизни топа олишингизга ишончимиз комил. Фақат уни ихлос ва ишонч билан ўқисангиз бас. Шундай қилиб, суҳбатимиз энг яхши дори ҳақида.

Ҳеч кимга сир эмаски, табобат илми кучайган сари касаллик турлари ҳам кўпайиб боряпти. Бу ўз-ўзидан дорилар турининг ҳам ортиб боришига сабаб бўлмоқда. Аммо минглаб турдаги дорилар ичида қайси бири энг яхши бўлиши мумкин? Табиийки, тиши азоб бериб турган киши учун тиш оғриқ доридан бошқаси ўтаверсин. Ёки ошқозони оғриётган бемор учун энг олий даражадаги чет эл бел оғриқ дориси ҳам бекор. Чунки одамнинг қаери оғриса, жони ўша ерда туради. Хуллас, бир дори иккинчи бир дорининг ўрнини босолмайди. Умуман ҳаммабоп дори бормикан?

Одамлар қадим замонлардан бери мана шундай дорини қидириб келмоқдалар. Маълум маънода уни топганлар ҳам. Не бахтки, бу дори ҳақидаги дастлабки фикрларни ҳам бизнинг доно халқимиз, қолаверса, жаҳон медицина (яъни мададди Сино)сининг асосчиси, буюк бобокалонимиз Абу Али ибн Сино илгари сурган. Улуғ табибнинг фикрига қараганда, беморни дори-дармон билан бирга сўз билан даволаш даркор. Чунки СЎЗ шунчалик сир-синоатга эга бир мўъжиза ҳисобланади.

Бир оғиз ширин сўз... Сиз бу сўзнинг нақадар умидбахш ва қудратли эканлигини ҳис қилганмисиз? Қизиқ, баъзан ноёб дори-дармонлару, замонавий медицина асбоб-ускуналари ҳам ожизлик қилиб қолганда ана шу бир оғиз сўз беморга қанчалар руҳий далда, жисмоний қувват бағишлайди!

Чунки сўз хоҳ яхши, хоҳ ёмон бўлсин, аввало бош мияга таъсир қилади. Бош мия эса организмдаги бутун жараёнларни бошқаради ва назорат қилиб туради. Ёмон сўз орқали асабийлашганда одамнинг афтангори ўзгаради, ранги ўчади, бет қотади, қўл ва оёқлари титрайди, оғзи қақрайди, кўзи тинади, қулоққа сўз кирмайди, нафас олиши ва юрак уриши тезлашади. Бунинг устига асаби бузилган организмнинг ҳимоя воситалари заифлашади. Шу пайт киши ўзини босиб ололмаса ёмон касалликка чалиниши, ҳатто ножўя ҳаракатга йўл қўйиши мумкин. Айниқса, хунук сўз шифокорнинг оғзидан чиққан бўлса, бундан ортиқроқ фожиа йўқ.

Ривоят қилишларича, бир куни Луқмони Ҳаким кўчада кетаётган экан. Қараса, сал олдинда бораётган бир қиз дамбадам қон туфлармиш. Буни кўриб Ҳаким қорама-қора бораверибди. Қиз уйига кириб кетгач, дарвозани тақиллатибди. Бир мўйсафид чиқиб, шифокорни танибди ва уни уйга таклиф этибди. Гап орасида Луқмони Ҳаким: «Қизингиз бедаво дардга учрабди, афсуски муолажанинг иложи йўқ», - дебди. Унинг бу сўзларини ҳалиги қиз эшик орқасида эшитиб турган экан. Бирдан юраги дук-дук уриб, қалтираб йиқилибди ва ҳушидан кетибди. Хуллас, шу бир оғиз сўз оқибатида қиз руҳий дардга гирифтор бўлиб, оламдан ўтибди.

...Кунларнинг бирида қизнинг отаси Луқмони Ҳакимни учратиб қолибди. Шунда ота:

– Тақсир, қизим бедаво дардга чалинганини қандай билиб эдингиз? - деб сўрабди. Луқмони Ҳаким дебди:

– Қизингиз кўчада кела туриб, бот-бот қон туфлаганини кўрган эдим.

Бу жавобни эшитган чол шарт этиб, ўз пешонасига урибди. Кейин сал ўзига келгач:

– Э, аттанг, қизим ўша куни шотут еб эди, сиз кўрган туфук шотут шарбати-ку! Эй, аттанг!.. - дебди.

Шунда Луқмони Ҳаким чол олдида тиз чўкиб, узр сўрабди.

– Сиз менга ва биздан сўнгги авлодларга унутилмас сабоқ бердингиз. Бир сўз билан соппа-соғ одамни ўлдириш ёки беморни оёққа турғизиб юбориш мумкин экан! Юнонликлар «Дардин билмасанг, яхшиси сен беморни тинч қўй» деб, бежиз айтмаган эканлар...

Тиббиётда сўз кучи доимо жуда катта аҳамият касб этганини рус тилидаги «врач» сўзининг келиб чиқиш тарихига назар ташласак, ҳам кўрамиз. Унинг илдизлари XI асрдаги «врать» сўзига бориб тақалади. У вақтлар бу ёлғон гапириш эмас, балки умуман гапириш, яъни хасталикни сўз кучи билан енгишни англатган.

«...Бемор учун дори-дармондан ҳам аввал ширин сўз керак экан. Биз бунга минг карра амин бўлдик. Сиз танамизга малҳам бўлиб, қалбимизга «Хафа бўлманг, соғайиб кетасиз. Касалингиз эсингиздан ҳам чиқиб кетади», - дея таскин бера олдингиз. Биз сизни унутолмаймиз...».

Бу сўзлар тўқима эмас, беморлар шифохоналардаги дафтарларга ёзиб қолдирган миннатдор қалблар қаъридан чиққан сўзлар.

Таассуфлар бўлсинки, хасталарнинг руҳий аҳволини ўрганиш, қалбларига йўл топиш, уларга руҳий таъсир этиш ўрнига турли ҳужжатларни бемор қалбидан устун қўяётган, қўпол сўзлари билан биллур кўнгилларни бир умрга яралаётган бюрократ ва дилозор «врач»лар ҳам йўқ эмас.

Баъзи шифохоналар остонасига қадам қўйишингиз биланоқ, назоратчи ҳамширанинг қўпол муомаласига дуч келасиз:

– Халат чиқсин, кейин кирасиз! - дейди у илк бора дуч келаётган кишиси билан саломлашишни ҳам унутиб. Айниқса, туғруқхоналардаги йўқловлар жуда ҳам ўзига хос. Умуман, бизда беморлардан ҳол-аҳвол сўраш тартибини ўйлаб кўриш керакка ўхшайди.

Дарвоқе, суҳбатимиз муқаддимасида муштарийларимизга энг яхши дорини топишда кўмаклашишни ваъда берган эдик. Аммо, биз уларга яхши сўздан бошқа ҳеч нарса топиб беролмадик. На чора, сўз ҳам шифо эрур...

Сиддиқ МЎМИНОВ,
филология фанлари доктори, профессор

КОЛЛЕЖДА БОСМАХОНА

Чортоқ туманидаги Тиббиёт коллежи қошида босмахона ишга тушди.

– Биз аввал коллеж талабалари учун «Ўзлаштириш дафтарчаси» тайёрладик, – дейди коллеж директорининг маънавий-маърифий ишлар бўйича ўринбосари Мавлудахон Мамажонова «Туркистон-пресс» мухбирига. Дастлабки ишимиз ҳаммага маъқул тушди. Бугунги кунда жойлардан буюртмалар келиб турибди.

Босмахона коллежга яхшигина даромад келтириши кўзда тутиляпти.

«Туркистон-пресс»

Газета саҳифаланаётганда

ТАИЛАНД иккинчи йўлланма соҳиби

Майдон текис, тўп думалоқ. Лекин ўйин қайси дарвоза олдида кечиши ва қандай натижа билан тугаши футболчиларнинг ўзига боғлиқ.

Биз Осиё чемпионати «А» гуруҳи баҳсларининг Бангкокда ниҳоясига етган иккинчи давра учрашувларида бунга яна бир карра ишонч ҳосил қилдик. Айниқса, олтинчи тур ҳаяжонли кечди. Тожикистон терма жамоаси Сянган устидан 1:0 ҳисобида устун келиб, очколари сонини 8 тага етказиб олган эса-да, Хитойга бериладиган йўлланма соҳиби бўлиш насиб этмади.

Майдонда ҳар қачонгидан кўра иштиёқ билан ҳаракат қилган Таиланд терма жамоаси тўртинчи турдан кейиноқ ўзига юклатилган вазифанинг уддасидан чиқиб улгурган юртимиз вакилларини йирик ҳисобда (4:1) мағлубиятга учратиб, ўз мухлисларига орзиқиб кутилган қувончли лаҳзаларни ҳадя этди.

Шундай қилиб, «А» гуруҳидан Ўзбекистон ва Таиланд терма жамоалари келгуси йил ёзда Хитойда ўтказиладиган қитъа чемпионатида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритдилар.

НИМ ТАБАССУМ

Бир одам ательеда костюм буюртирибди.

– Уйланганмисиз, бўйдоқмисиз? - деб сўрабди бичиқчи буюртмани қабул қилар экан.

– Уйланганман.

– Астарнинг тагида хуфя кармон бўлади, - дебди бичиқчи шогирдига.

* * *

Врачлар базмида бир ҳамшира қиз лотерея сотиб юрарди:

– Агар сизни даволайман, деб ваъда берсангиз, ҳамма билетингизни сотиб оламан, - деди бир йигит.

– Бўпти, розиман, - деди қиз, – фақат, айтиб қўяй – мен туғруқхонада ишлайман.

* * *

Икки лофчи учрашиб қолибди.

– Атлантика океанини тасаввур қила оласанми?

– Ҳа, албатта.

– Мен уни икки марта сузиб ўтганман.

– Ўлик денгизни биласанми?

– Ҳа, биламан.

– Уни мен ўлдирганман.

* * *

Заргарлик дўконида:

– Анави узук неча пул туради?

– Ўн минг.

– О, лаънати! Манави билагузук-чи?

– Икки лаънати...

* * *

Она интернатда ўқиётган ўғлининг ўқитувчисидан хат олди:

– Ўғлингиз жуда қобилиятли, бироқ у кўп вақтини қизлар билан ўтказади. Мен ҳозирги кунда унинг шу одатини тарк эттириш усули устида ишлаяпман.

Она жавоб ёзди:

– Усулингиз яхши натижа берса, менга ҳам маълум қилинг.Мен уни ўғлимнинг отасига нисбатан қўллаб кўраман.

* * *

Циркда ҳайвонларни ўргатувчи аёл томоша кўрсатаяпти. Томоша сўнггида бир арслон аёлнинг оғзидан қанд олди. Томошабинлар буни қарсаклар билан олқишлади. Фақат бир кишигина ўтирган жойидан бақирди:

– Бу ҳамманинг ҳам қўлидан келади.

– Бўлмаса ўртага чиқинг.

– Чиқаман ҳам. Арслон қилган ишни мен ҳам қила оламан.

АНҚОВ ЭКАН

Ҳажвия

Ўзиям одам бўлмайдиган анқовга учраган эканманда... Мен унга айтдим: манави эгнимдаги костюм сал уриниброқ қолди, янгилаш керак, деб «Албатта янгилаш керак» дейди.

Орадан уч-тўрт кун ўтгач яна шама қилиб кўрдим. Катта-кичикнинг олдида устимга обрўлироқ нарса илиб юрмасам бўлмас, дедим. Ҳар қалай каттами, кичикми «бошлиқ» деган номим бор. «Ҳозир зўрлари чиққан», – дейди галварс. Лекин ўзини билмаганга солади.

Яна эслатишга тўғри келди: қуда-анда дегандай гаплар бор. Сал номимизга яраша кийинмасак бўлмаса. Янгилаш керак деб айтувдимку! «Аллақачон янгилашингиз керак эди», дейди.

Аввалига ишхонамдаги кадрларимни ярим оғиз гап, йўғ-э, ишорамдан пайқайдиган қилиб қўйган эдим. Манавиларни эса ҳали анча тарбиялаш керакка ўхшайди. Гапни уқса-ку яхши-я, бўлмаса... Булардақа пайтимда оёғимдан ўт чақнарди. Хўжайиннинг истагини хаёлига келгандаёқ билардим. Енгидан кириб ёқасидан чиқардим. Булар-чи... Қачон қарасанг анқов боладай лаллайиб оғзини очиб ўтиришади. Мана биттаси, яна аммамнинг бузоғидай гўлайиб турибди.

Ҳамма нарсага балодай ақли етади. Лекин, ўзини атайлаб сал анқовроқ қилиб кўрсатадими, дейман. Бўлмаса икки ҳафтадан бери эшакнинг қулоғига танбур чертяпманми?!

– Машинаям анча уриниброқ қолди, – дедим яна бир гал бир даста ҳужжатларни олиб ҳузуримга кирганда, – бензинни кўп сарфлаб қўйяпти. «Бензин камроқ кетсин десангиз «Тико» дуруст», дейди. Э, маслаҳатингдан ўргилдим, қуруқ арава. Ўт олишиям қийинроқ бўляпти. Чамаси аккумуляторни янгиламасак бўлмайдиганга ўхшайди. «Хизмат машинаси бор-ку!» эмиш?... Идора бор-ку деб уй қурмай қўёлмайман-ку! Хайриятки қурилиш бўйича муовиним сенга ўхшаган аммамнинг бузоғи эмас. Бўлмаса анави шаҳар четидаги ўн олти хонали кичкинагина участкамнинг қурилиши ҳам ўлда-жўлда қолиб кетармиди. Яхшиям у ҳушёргина, оёқ-қўли чаққонгина чиқди. Баҳонада ўзиникиниям битказаяпти. Сен бўлсанг... Агар шунақа қилиб ўзингни билмай юраверадиган бўлсанг келишолмайдиганга ўхшаймиз. Хазинанинг калитларини жаранглатиб қўлингга тутқазиб қўйган бўлсам. «Туя кўрдингми, йўқ, гулдур-гуп» қип ташламайсанми. Бир гап бўлса орқангда мана биз турибмиз . Ё хазинанинг устига ётиб олган илонмисан-а?

Бировнинг тавсияси билан танимаган одамни бундай масъулиятли ишга олган ўзимда айб. Синалмаган отнинг сиртидан ўтма, деганларидек, унга дабдурустдан бир нарса деб бўлмаса. Айлантириб кўраман, шама қилиб қўяман. Англаса яхши, бўлмаса ўзидан кўрсин.

Балонлар ҳам калнинг бошидай бўп кетди, ҳеч бўлмаса ўшаларни янгилаб туриш керак, дедим. «Балоннинг зўри фалон ерники, чайқов бозорида фалон сўм» дейди. Худди мен билмайдигандай. «Алмаштирсангиз янги тақаланган тойчоқдек гижинглаб қолади» эмиш... Гапга чопон кийдиришни биласан, лекин қуруқ аравасан, хумпар.

Барибир, маъқуллашдан, маслаҳат беришдан нарига ўтмади. Ғирт анқов экан. Ҳеч иложи қолмади. Шартта янгилаб ташладим. «Балоннини?» дейсизми?.. Йўғ-э, омбор мудирини...

Ҳабиб СИДДИҚ

ISHONCH

МУАССИС: Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси

Бош муҳаррир Мирғиёс ҚАЮМОВ

Таҳрир ҳайъати:
Эркин Воҳидов, Сайёра Рашидова, Жория Алимхўжаева, Маъмура Одилова, Маҳмуджон Расулов, Элёр Ёқубов, Зайниддин Рихсиев (бош муҳаррир биринчи ўринбосари), Виктор Зверев (бош муҳаррир ўринбосари «Ишонч-Доверие»), Мирзоҳид Содиқов, Шамсиддин Эсонбоев, Кудратилла Рафиқов, Мирфозил Олимов.

E-mail: ishonch@dostlink.net; ishonch1@dostlink.net

ТЕЛЕФОНЛАР:
Котибият 56-52-78; Хатлар бўлими 56-85-43; Реклама ва эълонлар бўлими (3712) 56-85-79.

Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган

Босишга топшириш вақти - 21.00
Топширилди

Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» кўчаси, 24-уй. Нашр кўрсаткичи: 133; 134

Газетага 1998 йил 11 июлда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 00005 рақамли гувоҳнома берилган. IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Бичими А-2. Ҳажми 2 босма табоқ. Сотувда эркин нархда.

«Шарқ» нашриёт—матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41—уй.

Тиражи: 8803 Буюртма Г— 0017 1 2 3 4 5 6